

ПОЉОПРИВРЕДНА СТРУЧНА
СЛУЖБА • Сремска Митровица •
Светог Димитрија 22

Limagrain d.o.o.

21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
www.limagrains.rs

Seme
rađa
profit

hraná
produkt

hrana bez mana!

www.hranaprodukt.com

Tel: 022/650-027, 650-033

сремске
новине

SREMSKA

Godina III • Broj 45 • 8. avgust 2014. • cena 40 dinara

POLJOPRIVREDA

U DOBROM STANJU

Kao i tokom celog jula i proteklih dana bilo je padavina pljuskovitog karaktera. Za poslednjih 30 dana na pojedinim područjima palo je tri do četiri puta više kiše nego od višegodišnjeg proseka za ovo doba godine.

Kukuruz, soja, šećerna repa su, i pored nestabilnog vremena sa velikim količinama padavina, uglavnom u dobrom stanju. Međutim, u narednom periodu je potrebno suvo i stabilno vreme sa dužim sunčanim intervalima kako bi se obavilo kvalitetno zrenje aktuelnih poljoprivrednih kultura.

Foto: M. Mileusnić

U OVOM BROJU

STEVAN BUDOŠAN,
SELJAK U PENZIJI:

**"U proleće
sanjam setvu..."**

Strana 10.

ZAPIS IZ FAMILIJE MARKOVIĆ
U POPINCIMA:

**Selo – šansa
ko hoće da radi**

Strana 11.

MANĐELOS • U POSETI DOMAĆINSTVU DUŠKA MILOŠEVICA

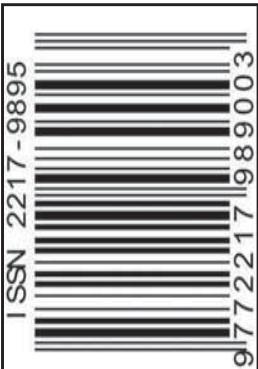
Selo, to je - rad!

Sa 12 hektara od oca nasleđene zemlje, Milošević spašava u srednje manđeloške posednike, među kojima ima onih koji rade preko 100 hektara, kao i onih koji svoje potrebe nastoje da zadovolje sa jednim hektarom. Zemlju u arendi nema jer, objašnjava, nema dovoljno finansijskih sredstava, a nedostaje mu i čvrsta politička veza na koju se, radi dolaska do državne zemlje, paori sve više oslanjaju.

Strana 20.

SMS MALI OGLASI
063/8526-021

tel: +381 22 639 096;

"Produktna berza"AD, Novi Sad, Bulevar oslobođenja 5
Tel: 021/442-935, fax: 021/442-931, 443-457, 442-932
E-mail: nsberza@unet.rs, www.proberza.co.rs

od 28. 7. do 1. 8. 2014.

- Pad cene kukuruza
- Stabilna cena pšenice
- Pad cene soje

BEOGRAD • VLADA PRIHVATILA STRATEŠKE CILJEVE AGRARA

Jasan plan i sistemski pristup

Strategija je samo prvi dokument koji pruža mogućnost da se brzo uradi akcioni plan za izradu nacionalnih programa za poljoprivrednu i ruralni razvoj

U svajanju Strategije poljoprivrede i ruralnog razvoja za narednih 10 godina, Vlada Srbije je prihvatile i stala iza strateških ciljeva agrarne politike, izjavila je ministarka poljoprivrede i zaštite životne sredine Snežana Bogosavljević Bošković.

Ona je kazala da su ti ciljevi povećanje poljoprivredne proizvodnje, rast dohotka proizvođača, unapređenje konkurentnosti, tehničko-tehnološko unapređenje ovog sektora, unapređenje kvaliteta života u ruralnim područjima, smanjenje siromaštva...

- To znači da vlada i država, imajući u vidu značaj sektora poljoprivrede, prvi put uz jasan plan

Nadoknada štete

Govoreći o nadoknadi štete o poplava, Bogosavljević Bošković je navela da to teče po utvrđenom planu i da su do sada uspeli da nadoknade štetu u smislu obezbeđivanja semena i goriva.

U toku je raspodela pomoći u životnjama, a u narednom periodu obezbedićemo sredstva za nabavku mineralnih đubriva, dodala je ona.

sistemski pristup prilaze rešavanju pitanja u oblasti poljoprivrede - dodala je Bogosavljević Bošković.

Ipak, kako je navela, ovo nije dovoljno, i Strategija je samo prvi dokument koji pruža mogućnost da se brzo uradi akcioni plan za izradu nacionalnih programa za poljoprivrednu i ruralni razvoj.

Prema njenim rečima, ovi programi znače i konkretnе mere podrške i pomoći poljoprivrednoj proizvodnji - mere kojima će na sistemski način pokušati da najefikasnije, a istovremeno na duge staze, pomognu srpskom poljoprivredniku da što pre poveća i unapredi proizvodnju i poziciju na tržištu poljoprivrednih proizvoda.

Bogosavljević Bošković je navela i da će u narednom periodu raditi na izradi posebnih mera podrške, čime će stimulisati određene vrste proizvodnje na određenim područjima u zavisnosti od agroekoloških uslova i geografskih karakteristika područja.

- To znači da ćemo odrediti područja na kojima ćemo stimulisati voćarsku, vinogradarsku, ratarsku i proizvodnju povrća, da ćemo pripremiti posebne mere za unapređivanje organske proizvodnje, i posebno stimulisati područja u kojima u ranijem periodu njive nisu korišćene za konvencionalnu proizvod-

Ministarka
Snežana Bogosavljević Bošković

nju, pa u zemljištu nema ostataka pesticida i herbicida - objasnila je ministarka.

Govoreći o zakonskoj regulativi, Bogosavljević Bošković je kazala da je Zakon o predžetvenom finansiranju prošao proceduru javne rasprave, ko i da očekuje da on bude usvojen nakon kratke letnje pauze i u primeni već od ove jeseni.

- Ovaj zakon pruža mogućnost da na jednostavan i povoljan način dođu do kratkoročnih kreditnih sredstava, a novina je u tome što hipoteka neće biti na nekretninama, već na budućem rodu - istakla je Bogosavljević Bošković i dodala

da je ovaj zakon važeći jer se njime zaokružuje sistem finansiranja pre i posle žetve.

Kada je reč o sredstvima iz predpristupnih fondova EU, iz IPARD programa je za Srbiju opredeljeno oko 175 miliona evra, što je na godišnjem nivou nešto više od 30 miliona evra.

Kako je objasnila, ovaj program je važeći jer predstavlja mogućnost da poljoprivrednici sa projektima, koji se odnose na investicije u proizvodnju mleka, mesa, voćarstvo i povrтарstvo, u objekte, skladišta, opremu i pogone za preradu, mogu i sami da konkurišu za sredstva iz ovog fonda, a on bi trebao da zaživi već od naredne godine.

Komentarišući rad u prvih 100 dana vlade, Bogosavljević Bošković je kazala da njeno Ministarstvo uspešno da realizuje predviđen plan rada, da je zadovoljna postignutim i radom saradnika, ali da znam da može više i bolje, te da će konačnu ocenu dati predsednik vlade i građani.

S. P.

Briga o malim gazdinstvima

Posebna pažnja u ovim nacionalnim programima biće posvećena malim poljoprivrednim gazdinstvima, jer oni čine tri četvrtine ukupnog broja poljoprivrednih gazdinstava, kazala je ona i dodala da je cilj da se ona osnaže, organizuju i udruže jer za najveći broj njih bez ovakvog pristupa nema opstanak u uslovima otvorenog tržišta i slobodne trgovine.

- Svesni smo da iz godine u godinu slabi ekonomski moći najvećeg broja malih poljoprivrednih gazdinstava, uslovi života na selu postaju teži, poljoprivredni proizvođači moraju da izdvoje više sredstava za proizvodnju, a sa druge strane kada prodaju proizvode kupci žele da ih dobiju po što manjoj ceni", navela je Bogosavljević Bošković.

BEOGRAD • IZ MINISTARSTVA POLJOPRIVREDE

Šestomesecni izvoz poljoprivrede veći od milijardu evra

Najveći izvoz je ostvaren u grupi žitarica i proizvoda na bazi žitarica, zatim povrće i voće i pića

Izvoz poljoprivrede Srbije je u prvoj polovini 2014. bio za 24,2 odsto veći nego u istom periodu prošle godine i inosio je milijardu i 22 miliona evra, saopštilo je Ministarstvo poljoprivrede.

Kako se precizira, uvoz poljoprivrednih proizvoda je u prvoj polovini obe godine je iznosio 577,2 miliona evra, što je za 9,3 odsto manje nego u istom periodu prošle godine, tako da je ostvaren suficit od 445,1 miliona evra.

Istiće se da je suficit u razmerni poljoprivrednih proizvoda od 445,1 miliona evra (791,7 miliona dolara) 2,4 puta veći nego u istom periodu 2013. godine, kad je iznosio 186,6 miliona evra (244,6 miliona dolara).

Stopa pokrivenost uvoza izvozom je 1,8 dok je u istom periodu 2013. godine iznosila 1,3, navodi se u saopštenju Ministarstva poljoprivrede Srbije.

Učešće poljoprivrede u ukupnom izvozu Srbije, povećano je sa 16,7 odsto, koliko je iznosilo u istom periodu 2013. godine, na 18,5 procenata, a učešće uvoza smanjeno je sa 8,7 odsto na 7,7 odsto.

Precizira se da je najveći izvoz je ostvaren u grupi žitarica i proizvoda na bazi žitarica, zatim povrće i voće i pića.

Po vrednosti uvoza na prvom mestu

Pšenica, jedan od izvoznih aduta

su povrće i voće (uglavnom južno voće), zatim slede kafa, čaj, kakao, začini, žitarice i proizvodi na bazi žitarica ali i razni proizvodi za ishranu kao i preradeni proizvodi.

Najveći suficit ostvarile su grupe sa najvećim izvozom: žitarice i proizvodi na bazi žitarica, povrće i voće i pića, ističe se u saopštenju Ministarstva poljoprivrede Srbije.

S. P.

OSNIVAČ I IZDAVAČ: NIPD "Sremske novine" d.o.o. Sremska Mitrovica
• GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: Živan Negovanović
• DIREKTOR MARKETINGA: Zlatko Zrilić **TEHNIČKI UREDNIK:** Marko Zrilić **REDAKCIJA:** Svetlana Đaković, Katica Kuzmanović, Marija Balabanović, Dušan Poznanović, Sanja Mihajlović, Stevo Lapčević, Miljan Mileusnić (fotoreporter), Gordana Majstorović **• MARKETING:** 063/8526-021
• ŠTAMPARIJA: DOO MAGYAR SZO KFT OJ Štamparije "Forum" Novi Sad **• E-mail:** poljoprivreda@sremskenovine.co.rs
TELEFON/FAX: 022/610-144

den da plati od 2.000 do 6.000 evra za pribavljanje dokumentacije.

- Sistemski korupcija je toliko duboko otišla da nijedan državni aparat koji se do sada promenio, apsolutno nije zainteresovan za rešavanje problema", zaključio je Ilić, koji je zatražio od premijera, policije, tužilaštva, suda i ostalih državnih institucija da spreče takve pojave.

Božo Raković iz Grupe poljoprivrednika opštine Kula rekao je da su vi Republici i pokrajinski organi kojima su se obraćali do sada ostali nem, a sada im se pridružila i lokalna samouprava na opštinskom nivou. On smatra i da se Agencija za privatizaciju ponosa kao da nedodirljiva i iznad ostalih državnih institucija.

Veselin Muhadinović, predsednik Saveza akcionara Vojvodine, rekao je između ostalog, i da su svi kombinatni prodati u maju i junu.

- To znači da vam neko da posejane površine, i samo uđu u njive i sav prihod uzmu, i sa tim isplate firmu. To je pljačka velikih razmara - kazao je Muhadinović.

Predstavnici "Obruča" i Antikorupcijske lige Balkana saopštili su da su dokaze o "kradi" državne i zadružne imovine, kao i o još destak slučajeva korupcije, kriminalnih aktivnosti i prevara u Srbiji prošle nedelje predočili u Evropskoj komisiji.

S. P.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
 Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

63(497.113)

Sremska poljoprivreda / glavni i odgovorni urednik Živan Negovanović.
 - God. 1, br. 1 (okt. 2012) - . - Sremska Mitrovica: Sremske novine, 2012-. - Ilustr. ; 46 cm

Dva puta mesečno.
 ISSN 2217-9895
 COBISS.SR-ID 273701127

BEOGRAD • ZA RAZVOJ ODRŽIVOG TRŽIŠTA ENERGIJE BIOMASE

Iz Nemačke osam miliona evra

Ministar poljoprivrede i zaštite životne sredine prof. dr Snežana Bogosavljević Bošković sastala se sa ministrom životne sredine, klime i energetike nemačke pokrajine Baden-Virtemberg, Francem Untraštelserom.

Srbija će u naredne tri godine u saradnji sa Nemačkom organizacijom za međunarodnu saradnju (GIZ) i uz podršku nemačkih partnera realizovati projekat „Razvoj održivog tržišta energije biomase u Srbiji“, vredan osam miliona evra kroz investiciono-tehničku pomoć nemačkih partnera na projektu.

Ministarka Bogosavljević Bošković je podsetila da su sa GIZ-om u prethodnom periodu realizovani brojni projekti, među kojima i onaj za upravljanje otpadnim vodama i otpadom.

Osnovni cilj navedenog projekta je uspostavljanje tehnološkog partnerstva u oblasti obnovljivih izvora energije (biomase), što je od velikog značaja zbog povezivanja firmi, univerziteta, organizacija i opština iz dve zemlje kroz razvoj saradnje u pilot projektima, saradnje na nivou univerziteta, razmene znanja na lokom nivou, saradnje na projektima EU, saradnje u vezi tehnologija upotrebe biomase, kao i edukacije na regional-

Ministarka Bogosavljević Bošković sa Francem Untraštelserom

nom/nacionalnom nivou, u ministarstvima i državnim institucijama.

Pored toga, ministar Bogosavljević Bošković je naglasila važnost projekta upravljanja otpadom i otpadnim vodama, koji se realizuje u saradnji sa GIZ-om.

- Prva faza projekta je završena, odnosi se na detaljnu analizu stanja u pet velikih opština, a u drugoj fazi razviće se ekonomski isplativa rešenja koja su primenljiva u Srbiji - istakla

je ministarka poljoprivrede i zaštite životne sredine.

Kao prioritete oblasti saradnje definisane su: poljoprivreda, vodoprivreda, zaštita životne sredine, klimatske promene, zaštita prirode, obnovljivi izvori energije i ruralni razvoj.

Dve strane su se složile da je neophodno unaprediti institucionalnu saradnju u obnovi područja pogodjenih elementarnim nepogodama. **S. P.**

NOVI SAD • SPORAZUM O PARTNERSTVU GARANCIJSKOG FONDA I FONDACIJE "HAJNRH BOL"

Upotreba biomase u Vojvodini

Direktor Garancijskog fonda AP Vojvodine Goran Vasić i koordinator „Hajnrih Bol“ Fondacije Damjan Rem Bogunović, uz učešće pokrajinskog sekretara za privredu, zapošljavanje i ravnopravnost polova Miroslava Vasinu, predstavili su Sporazum o partnerstvu za sprovođenje

projekta pod nazivom "Promovisanje obnovljivih izvora energije: upotreba biomase od strane farmera u Vojvodini". Projekat razvija model korišćenja energije iz biomase u poljoprivrednoj proizvodnji, bavi se edukacijom poljoprivrednika o ovoj oblasti i unapređenjem finansijskih instrumenata za

poboljšanje upotrebe biomase, kao i promovisanjem korišćenja obnovljivih izvora energije u poljoprivredi.

Sporazum o partnerstvu za sprovođenje projekta pod nazivom „Promovisanje obnovljivih izvora energije: upotreba biomase od strane farmera u Vojvodini“ predviđa precizno definisanje uloga i odgovornosti partnera, kao i pretpostavljene ciljeve i konkretnе aktivnosti. Ključni cilj prepoznat u okviru projekta je promocija i pospešivanje proizvodnje i upotrebe biomase u poljoprivrednoj proizvodnji u AP Vojvodini. Predviđeno je razvijanje tri modela korišćenja energije iz biomase iz poljoprivredne proizvodnje, na osnovu kojih će se graditi poverenje i informisanost poljoprivrednika u pogledu korišćenja biomase, uticaće se na razvoj i unapređenje finansijskih mehanizama za unapređenje proizvodnje i upotrebe biomase, kao i na povećanje iskorišćenosti obnovljivih izvora energije, sa akcentom na biomasu koja se dobija u okviru poljoprivredne proizvodnje. **S. P.**

Cilj promovisati obnovljive izvore energije

NOVI SAD • ZA NAVODNJAVANJE VOJVODANSKIH ORANICA

Kroz 76 ugovora - 50 miliona dinara

Vršilac funkcije pokrajinskog sekretara za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo Branislav Bugsarski, uručio je novih 76 ugovora vojvodanskim poljoprivrednicima za sufinansiranje nabavku opreme za navodnjavanje. Za navodnjavanje nova 1.643 hektara vojvodanskih oranica,

iz pokrajinskog budžeta je izdvojeno 50 miliona dinara.

Kako je Branislav Bugsarski kazao, za nabavku sistema za navodnjavanje u 2014. planirana su preko 274 miliona dinara. Od početka godine je plasirano preko 167 miliona dinara, a novac je dobio 226 korisnika. To ula-

ganje je omogućilo, da u pokrajini pod zalivnim sistemima bude još nešto više od 4 hiljade hektara oranica.

- Sve mere Pokrajinske vlade i Pokrajinskog sekretarijata za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo, koje su namenjene razvoju vojvođanske poljoprivrede, imaju za cilj da pomognu našim poljoprivrednicima da postanu konkurentni na tržištu. Mi verujemo da su naši poljoprivrednici sposobni da budu konkurentni, da su u stanju sami da proizvode i da rade našu zemlju, a ne da to radi neko drugi - kazao je Branislav Bugsarski i dodao da važno da se razgovara o tome kako naša selja i poljoprivreda treba da izgledaju.

Branislav Bugsarski je podsetio i na mere podrške koje su poljoprivrednicima u Vojvodini dostupne, kako preko pokrajinskih fondova, tako i preko konkursa Pokrajinskog sekretarijata za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo za: navodnjavanje, podizanje protivgradnih mreža, plastenike, stolarstvo, podizanje prerađivačkih kapaciteta u domaćinstvima i za podršku staračkim domaćinstvima. **S. P.**

Uručenje ugovora

NOVI SAD • ZA MALE PRERAĐIVAČE

Još 10 miliona

Uokrajinskom sekretarijatu za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo su potpisani ugovori sa 14 korisnika sredstava za sufinansiranje malih prerađivačkih kapaciteta, čija vrednost iznosi 10.841.982,00 dinara. Najveći deo sredstava, u iznosu od 8.057.020,00 dinara, odnosno 74,3%, usmeren je u adaptaciju objekata za prerađivoča i povrća, nabavku opreme za prerađivoča, povrća i opreme za hladnjake. Za nabavku opreme za prerađivoča grožđa i adaptaciju objekata za prerađivoča grožđa izdvojeno je 1.316.278,00 dinara, odnosno 12,1%. Za adaptaciju objekata za prerađivoča pčelinjih proizvoda i nabavku opreme za prerađivoča pčelinjih proizvoda izdvojeno je ukupno 684.933,00 dinara, za nabavku opreme za prerađivoča uljanih kultura 783.751,00 dinara.

Potpisivanjem ovih ugovora je završena dodela bespovratnih sredstava po konkursu za sufinansiranje malih prerađivačkih kapaciteta u AP Vojvodini za 2014. godinu. Pokrajinski sekretarijat za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo raspisao je konkurs u drugoj polovini aprila i

on je trajao je do utroška planiranih 46 miliona dinara.

Do poslednjih 14 ugovora, već su potpisana trideset dva ugovora, a sa ovim uručivanjem ugovora ima ukupno četrdeset šest korisnika za ovu godinu. Podsticajna sredstva Sekretarijata, za investicije po ovom konkursu, predviđena su u iznosu do 50% realizovanog ulaganja.

Konkurs za dodelu podsticajnih sredstava za sufinansiranje malih prerađivačkih kapaciteta u AP Vojvodini u 2014. godini bio je namenjen nosiocima i članovima registrovanih poljoprivrednih gazdinstava, zemljoradničkim zadrgama i preduzetnicima, a za njegovu realizaciju planirana su sredstva u ukupnom iznosu od 46.277.915,00 dinara.

Predmet konkursa je proširenje privrednih aktivnosti na selu. Podsticajna sredstva će se koristiti za sufinansiranje adaptacije objekata za prerađivoča poljoprivrednih proizvoda, nabavku opreme za prerađivoča voća i povrća, grožđa, uljanih kultura, lekovitog, začinskog i aromatičnog bilja, pčelinjih proizvoda, košnica i pčelinjih društava. **S. P.**

Potpisivanje ugovora

NOVI SAD • VOJVODINA USKORO DOBIJA

Prvo skladište za agrobiomasu

Protokol o saradnji

Pokrajinska sekretarka za energetiku i mineralne sirovine Nataša Pavićević Bajić i predsednik Opštine Apatin Živorad Smiljanić, potpisali su Protokol o saradnji između Pokrajinskog sekretarijata za energetiku i mineralne sirovine i Opštine Apatin za izgradnju prvog skladišta za agrobiomasu u Vojvodini, u naseljenom mestu Prigrevica.

Skladište u Prigrevici biće centralno skladištenje agrobiomase za ceo Zapadnobački okrug, koji obuhvata oko 200 hiljada hektara obradive površine sa kojih se skupljaju poljoprivredni ostaci. Kapacitet skladišta

biće oko 100 hiljada tona i biće prilagođen skladištenju različitih vrsta poljoprivrednih ostataka, kao i različitim potrebama za skladištenjem.

Prema proračunima stručnjaka, u Zapadnobačkom okrugu, u odnosu na obradivu površinu, godišnje se proizvede oko milion tona poljoprivrednih ostataka - biomase, a planirano je da se do jedne trećine poljoprivrednih ostataka prikupi i iskoristi za proizvodnju toplothe energije.

Očekuje se da će skladište u Prigrevici biti završeno do kraja 2014. godine. **S. P.**

Svetska prestonica maline

I u vreme embarga malina je pronašla puteve do potrošača gotovo u celom svetu. Jer, ona je po sadržini suvog ostatka i ukusu, najbolja na svetu. Očekuje se da se potvrde i preliminarni rezultati, dobijeni u SAD i u Srbiji o lekovitim svojstvima ove voćke, pa će se njena potrošnja u svetu udvostručiti

Piše: Branislav Gulan

Arijsko-srpska malina je u svetu sinonim kvaliteta. Dakle, Arilje je svetska prestonica maline sa najvećom hladnjacom na svetu, najvećom koncentracijom zasada, najvećim prinosima, najboljim kvalitetom, i najzad što postoji uzgoj maline na „arijski način i posebna kultura njenog gajenja“, navodi profesor Poljoprivrednog fakulteta u Zemunu dr **Jordan Milivojević**. Srpska malina zaslужuje mnogo veću brigu jer je cijena svuda u svetu, **Božo Joković**, direktor ogledne zemljoradničke zadruge Odbora za selo Srpske akademije nauka i umetnosti, koja se nalazi u Arilju. On ističe da je ona i u vreme embarga malina pronašla puteve do potrošača gotovo u celom svetu. Jer, ona je po sadržini suvog ostatka i ukusu, najbolja na svetu. Očekujemo da se potvrde i preliminarni rezultati, dobijeni u SAD i u Srbiji o lekovitim svojstvima ove voćke, pa će se njena potrošnja u svetu udvostručiti. To je velika šansa za Srbiju da poveća devizni prihod od ovog voća, ali i šansa za malinare da imaju veću zaradu.

Američka agencija USAID ima za cilj da se pristupi izradi studije o pozitivnim efektima maline na zdravlje ljudi. Jer, dosadašnja istraživanja u nekoliko instituta pokazala su da plodovi ovog jagodičastog voća imaju citostatičko dejstvo

Istraživanja pokazala da plodovi ovog jagodičastog voća imaju citostatičko dejstvo

ima malinjaka u ariljskom kraju, srcu srpske malinarske proizvodnje, ni ove godine nije bilo nimalo lako kada je pristigao rod i trebalo ga je obrati u veoma kratkom roku, pa ga za izvoz spremiti... a do sezona se teško dolazi. Uzalud se nudila beračka nadnica i od 10 do 15 evra, tri obroka, obezbeđen smeštaj, odmori tokom branja i razne druge pogodnosti. Da bi obavili posao, ove godine, su najčešće na ovaj posao dolazili radnici i sa druge strane Drine iz Republike Srpske, a i njih je na to nužda nateralna. Tako je ove godine bilo i u malinjaku srpskog rekordera **Miomira Stojića** iz Miroslajaca kod koga se nalazio više desetina sezona iz Republike Srpske, ali i iz gradova Srbije gde su utihnele fabričke mašine, a takvih je jako mnogo.

Na području valjevskega kraja i Kolubarskog okruga pod malinjacima je od 1.200 do 1.500 hektara. **Dušan Đedović** iz sela Stubo gaji malinu na površini od jednog hektara. Iako mu je tek 25 godina, rešio je da mu malinarstvo bude osnovno zanimanje. Dobio je nagradu kao najveći proizvoditelj dvorodnih sorti maline 2014. godine. Među njima dominira poljska polka. Ona nije previše zahtevna, ali u našim uslovima traži zaštitnu mrežu od prejakog sunca i grada, a dobro bi bilo obezbediti i navodnjavanje. Daje kvalitetne i ukusne plodove od početka leta do prvih snegova. U naše selo otkupljuvači dolaze iz Koceljeve i drugi mesta i u proseku u 2014. Godini pl-

ačaju oko 180 dianara po kilogramu, navodi Dušan Đedović.

Nije dobro što u Srbiji nikakva strategija u proizvodnji maline ne postoji. Sve je stihija i proizvodnja, i otpak, i prodaja i naplata... To znaju i kupci maline na domaćem tržištu i u svetu. I zato kupuju našu malinu po nižim cenama od čileanske, ruske, norveške, poljske. Rešenja se vide u tome da Ministarstvo poljoprivrede i za ovaj značajan proizvod donese nacionalnu strategiju koja bi se primenjivala od plana za stvaranje novih zasada pa sve do naplate proizvoda za proizvođače. Tu treba istaći i to da danas trgovci u Srbiji podižu hladnjake, kojih čak imamo i previše za ovo područje (oko 100), a većina njih je sa zastarem tehologijom. Potrebna je modernizacija, organizacija proizvodnje na bazi zadružnog udruživanja... Zato bi prvi zadatak bio formiranje nacionalnog saveta za malinu, po ugledu na druge zemlje u kojima on postoji. Primer Francuske gde je savet formiran još 1946. godine i on u svemu pomaze vlasti jer je to zajednički interes. Dakle, kada je reč o malini potrebno je promovisati njenu proizvodnju kao značajnu meru ruralnog razvoja.

Proizvodnja i potrošnja

Sudeći prema dosadašnjim prosečnim rezultatima, Srbija je dugo bila prvi proizvođač u svetu kada je osam osamdesetih godina prošlog veka proizvodima i 116.000 tona malina godišnje, da bi danas za nijansu izgubila taj primat. Prema poslednjim podacima, najviše se sad proizvodi (2004. godina) u Ruskoj Federaciji 133.000 tona, Srbiji više od 70.000 tona., SAD blizu 50.000 tona, Poljskoj oko 45.000 tona, Nemačkoj blizu 30.000 tona. Ona se u svetu gaji na preko 82.000 hektara sa tendencijom značajnog rasta, a najbolje uspeva u uslovima umerene klime, u područjima s prohладnim letom i blagim zimama. Sorte crvene

Transport, carine...

- Potrebno je da se prilagodimo onome što traži svetsko tržište, kaže direktor Udruženja „Plodovi Srbije“ Evica Mihaljević.

Potrebne su nam i nove sorte ukoliko hoćemo da ostanemo u svetskom vrhu.

- Sa ovakvom organizacijom, transportom i carinom koja se zatvara u četiri sata popodne pa

naši kamioni čame na granici ceo dan iako sveža malina u roku od dva dana mora da bude u radnji, mi nemamo šta da tražimo na tržištu svežih malina - dodaje Rade Ljubojević. Prema njegovom mišljenju ne treba ništa novo da izmišljamo da bi stigli do potrošača, samo da primenimo ono što rade drugi.

za 2,47 miliona dolara. Naša malina je bez premca u svetu. Iako se, čak i u akademskim krugovima pojavljuju procene da su nam zasadi stari i iscrpljeni, srpska malina uvek vredi za 10 ili 20 odsto više od čileanske - kaže **Aleksandar Leposavić** iz čačanskog Instituta za voćarstvo, koji se posvetio istraživanju u malinarstvu.

Malinari traže red na tržištu

Malinari Srbije ne žele da se ponove slike iz ranijih godina kad su, usred sezone berbe, bili primorani da svoje nezadovoljstvo ispoljavaju blokadom puteva i sukobima sa organima reda.

- Naš cilj je da se malina proglaši strateškim proizvodom zemlje. Želimo da pokažemo da su proizvođači maline, s obzirom na značaj tog proizvoda, nesporna snaga u društvu. U tom smislu srpski proizvođači maline zahtevaju da se spreči mešetarenje i da se uvede red: partnerstvo države, proizvođača i hladnjaka. Jedinstvena cena po kilogramu na celoj teritoriji Srbije. Obezbeđenje državne subvencije po predatom kilogramu. Dubrivo iz Robnih rezervi za malinare. Pomoć u kopanju arterijskih bunara na zasadima radi zalivanja u sušnim periodima, a cena neka bude onolika koliko je odredi jedno zdravo tržište - zahtev je sažeо, u nekoliko rečenica, višegodišnji predsednik „Srpske maline“ **Radoslav Drašković**.

Malinari su, inače, dobili podršku za svoje zahteve predsednika više desetina opština. Podrška je moralne prirode, ali značajna, jer su lokalne samouprave pokazale da ih smatraju za ozbiljnije proizvođače.

- Ja se već 30 godina borim za cenu i korektnost svih učesnika, od proizvodnje, preko otkupa do izvoza. Nekad je bolje, nekad lošije, ali nikad toliko dobro da ne može da bude još bolje. U ovom lancu najugroženiji su proizvođači. Ugrožava ih suša i otkupne cene. Uloži u proizvodnju su veliki i samo strogi red koji će svih poštovati mogu da svima donese korist - ističe **Dragan Bogradović**, predsednik ariljskog udruženja „Vilamet“.

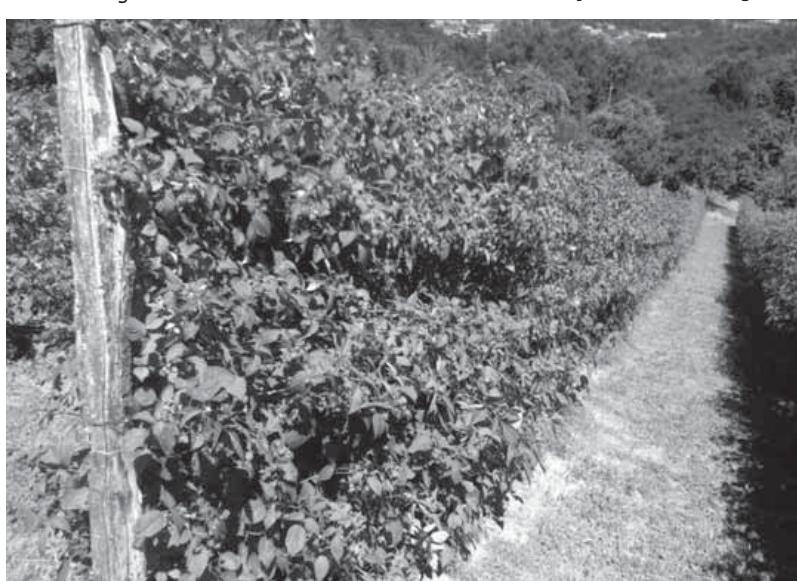
Na potezu je Ministarstvo poljoprivrede, a malinari očekuju skori susret sa ministrom u nadi da će pre berbe njihovi zahtevi biti rešeni.

Srbija iako je u samom vrhu proizvodnja maline, trenutno ima puno problema. Jer, na zalihamu iz 2011. godine ima neprodatisi oko 25.000 tona malina, a stigao je i novi rod. Međutim, novi rod, je po rečima proizvođača potcenjen kada je cena u pitanju. Nuđeno je prvo proizvođačima za kilogram oko 80 dinara, sad je to podignuto na 90 do 100 dinara. Oni nisu zadovoljni ni sa tom cenom. Traži se oko 180 dinara... Dragisa Terzić iz udruženje proizvođača „Vilamet“ u Arilju (koji je i predsednik opštine) tvrdi da će proizvođači početi da krče malinjake. Dogodiće se isto kao i vinogradima nekad... U 2012. godini izvozna cena je bila 1,05 evra. Ostalo je neprodato oko 10.000 tona maliuna. U 2013. godini proizvodjači su tražili 200 dinara po kilogramu, a ostalo da formira tržište.

(Nastaviće se)

Proizvodnja maline u Srbiji

Godina	Površina (hektara)	Proizvodnja (tona)
1951-1960	2.167	4.790
1961-1970	4.304	11.668
1971-1980	5.113	15.663
1981-1990	7.475	34.346
1991-2001	11.815	54.461
1991.	10.383	41.933
1992.	10.095	44.193
1993.	9.950	38.498
1994.	9.895	44.497
1995.	10.921	53.084
1996.	12.140	62.658
1997.	12.701	45.020
1998.	12.842	63.815
2000.	13.140	63.796
2001.	14.756	77.781
2002.	15.036	94.350
2003.	15.340	69.554
2004.	15.495	62.580
2005.	15.413	71.520
2006.	15.000	79.680
2007.	14.770	80.779
2008.	14.570	79.000
2009.	14.560	81.000
2010.	14.570	70.000
2011.	15.400	89.602
2012.	15.332	55.000
2013.	15.600	68.458
2014.	oko 15.000	63.200

Tajna uspeha srpske maline je u njenoj proizvodnji u malim patrijarhalno-porodičnim zasadima

Brojke su pravi pokazatelj uspeha

Prošlo je vreme stihije u poljoprivrednoj proizvodnji, rada u stilu "sejaču kukuruz, pa šenicu, onda soju i nešto će mi doneti koristi". Sve više je poljoprivrednika koji postaju robni proizvodjači, a takvi hoće da unapred imaju plansku kalkulaciju kako bi videli koliko će dobiti nešto od onog šta rade, ocenjuju poljoprivredni stručnjaci

Metodologija za ekonomičnu proizvodnju

Na području Grada Sremska Mitrovica u projekat FADN uključeno je 12 odabranih registrovanih domaćinstava, čiji nosioci u saradnji sa tri stručnjaka Poljoprivredne stručne službe Sremska Mitrovica realizuju propisani sistem računovodstvenih podataka na poljoprivrednim gazdinstvima, što pomenuta skraćenica podrazumeva. Poljoprivredni proizvodjači preko ovog projekta dolaze do ekonomičnijeg i efikasnijeg rada na sopstvenom posedu, sigurnije planiraju proizvodnju i doprinose boljom organizaciju rada.

Projekat FADN odnosno Sistem računovodstvenih podataka na poljoprivrednom gazdinstvu u Republici Srbiji sprovodi nešto više od tri godine, daje dobre rezultate, ali donosi obaveze i poljoprivrednici i stručnjacima koji su u njega uključeni. Više o tome govore nam **Radislav Kovačević, Jaroslava Milić i Dejan Stepanović** iz Poljoprivredne stručne službe Sremska Mitrovica.

- Ima ljudi koji su odmah prihvatali propisane zahteve i videli korist od FADN-a, ima onih koji to još ne

Dejan Stepančević, Jaroslava Milić i Radislav Kovačević

vide, ali će videti. Jedan od domaćina sa kojim ja saradujem je odmah video prednosti projekta. On je veliki poljoprivredni proizvodjač, koji poseduje ekonomiske pokazatelje

sa svog gazdinstva i može da podvuče crtu, vidi šta da planira, šta mu to što radi matematički donosi, a matematika je neumoljiv pokazatelj. To to može ovaj poljoprivrednik može i svaki drugi koji prati ono što se traži u okviru FADN-a, podseća Radislav Kovačević, samostalni stručni saradnik u PSS Sremska Mitrovica.

Prošlo je vreme stihiskih proizvodnji u agraru u stilu "sejaču kukuruz, pa ču pšenicu, onda ču sejati soju i nešto će mi to doneti.". Sve više ima poljoprivrednika koji postaju robni proizvodjači, a takvi traže unapred da imaju plansku kalkulaciju kako bi videli hoće li i koliko dobiti od svog rade. Sve to može ako se vodi knjigovodstvo u poljoprivrednom gazdinstvu ili vodi sistem računovodstvenih podataka.

Zamenik direktora PSS Sremska Mitrovica Dejan Stepanović je i saradnik u realizaciji ovog projekta. Ima dva domaćinstva sa kojima saraduje od novembra prošle godine.

Primena evropskih standarda

Tako rade u EU

Pred kraj 2011.godine u Srbiji je pokrenut Pilot projekat FADN, pod pokroviteljstvom Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodopрivrede, a finansiran od strane Evropske unije. U prvoj godini realizacije projekta bilo je uključeno oko 40 poljoprivrednih gazdinstava, a narednih godina se taj brojka povećava sa ciljem da se uključi 2.000 gazdinstava.

U Evropskoj uniji u FADN sistemu je oko 80.000 poljoprivrednih gazdinstava, a taj sistem podrazumeva praćenje podataka u toku poslovne godine, po mesecima, ili čak po danima, na poljoprivrednim gazdinstvima koja su uključena u sistem. Domaćini uključenih poljoprivrednih gazdinstava popunjavaju FADN upitnik, koji je vrlo sličan sa upitnicima koji

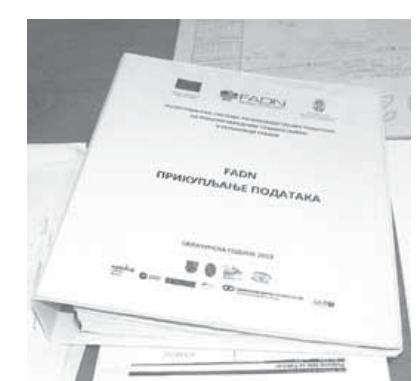
se koriste u Evropskoj uniji, ali je prilagođen i specifičnostima Srbije.

Metodologija FADN pruža mogućnost izračunavanja velikog broja ekonomskih pokazatelia, na primer : ukupan prihod, ukupne varijabilne troškove, amortizaciju, bruto i neto dodatu vrednost, dohodak, osnovna sredstva, promenu vrednosti vlastitog kapitala, bruto i neto investicije, novčani tok i maržu pokrića.

Uspostavljanje računovodstvenih podataka na farmama u Republici Srbiji ne treba shvatiti samo kao obavezu koju Srbija treba da ispluni u masi usklađivanja sa Evropskom unijom, jer FADN podaci, koji se prikupljaju na gazdinstvima su veoma važni i za poljoprivredne proizvođače.

Praćenje potrošnje u stočarstvu

Knjiga podataka za obračunsku godinu

a mi smo ih obučili kako da ih popunjavaju, rekla je Jaroslava Milić, samostalni stručni saradnik u PSS Sremska Mitrovica.

Brojka uključenih domaćinstava u FADN se u Sremskoj Mitrovici i Srbiji povećava, to je i obaveza da bi naša država ušla u EU. Sada je takvih 500 u Srbiji, a da bi ušli u EU potrebno je da 2.000 srpskih domaćinstava bude uključeno u sistem FADN-a.

S.Đaković

UTICAJ MIKOTOKSINA NA DOMAĆE ŽIVOTINJE I LJUDE

Opasni po ljudi i životinje

Česte smene kiše, povećana vлага i povišene temperature doprinose pojavi plesni i mikotoksina na žitaricama u polju dok povećana vлага i oštećenje zrna tokom zetve dovode do moguće pojave mikotoksina u skladištu

Piše: Dipl. ing. Željko Graovac

Mikotoksi su metaboliti raznih plesni koji u organizmu ljudi i domaćih životinja izazivaju razne zdravstvene probleme poznati pod nazivom mikotoksične. Kao proizvođači mikotoksina šteti po zdravlje ljudi i domaćih životinja najčešće se javljaju plesni iz roda *Aspergillus*, *Penicillium* i *Fusarium*. Najopasniji mikotoksi su: Aflatoksin, Deoksinivalenol, Zearalenon, toksin T2, Ohratoksin i toksin PR. Međunarodna agencija za istraživanje raka (IARC) je Al-

fotoksin B1 uvrstila u grupu 1 humanih karcinogena a Aflatoksin M1 u 1grupu potencijalnih karcinogena. Stepen osetljivosti na mikotoksine kod životinja varira u zavisnosti od količine mikotoksina u hranivima, dužine izloženosti, od genetskih faktora (vrsta, rasa), fizioloških faktora (kategorija, ishrana i obolenja) i spoljašnjih faktora (klimatskih uslova, načina držanja). Da bi se izbegla pojava mikotoksina u hranivima za domaće životinje potrebno je sprovesti odgovarajuće mere zašti-

te sirovina i gotovih hraniva koja se koriste u ishrani domaćih životinja.

Mikotoksi kao toksični metaboliti plesni u organizam životinja i ljudi dospevaju putem kontaminirane hrane. Mikotoksi se mogu svrstati u dve osnovne grupe: aspergilotoksi i fuzariotoksi. Danas je poznato i hemijski identifikovano 300 različitih mikotoksina. Štete u stočarstvu koje nastaju zbog mikotoksikoza mogu se ispoljavati u vidu direktnih gubitaka zbog uginjanja životinja ili kroz indirekt-

ne štete zbog pada proizvodnih i reproduktivnih osobina domaćih životinja. Opasnost po zdravlje ljudi predstavlja pojava da se u proizvodima od životinja koje su konzumirale hranu kontaminiranu mikotoksinsima nađu rezidue mikotoksina u različitim količinama, pa može da dođe do ispoljavanja štetnih efekata i kod ljudi.

Česte smene kiše tj. povećana vлага i povišene temperature doprinose pojavi plesni i mikotoksina na žitaricama u polju dok poveća-

na vlagu i oštećenje zrna tokom zetve dovode do moguće pojave mikotoksina u skladištu. Gljivice roda *Fuzarium* uspevaju na polju, te zahtevaju visoku vlažnost vazduha (>90%) i žitarica uz visoku temperaturu vazduha (>23°C), pa retko kontaminiraju hraniva nakon zetve ili prilikom skladištenja. Gljivice roda *Aspergillus* i roda *Penicillium* pojavljuju se u skladišnim uslovima pri temperaturi između 10 i 50 °C i vlažnosti žitarica između 14 i 18 %.

Klinički efekti mikotoksikoza

MIKOTOKSIN: AFLATOKSIN (B1,B2,G1,G2,M1,M2)

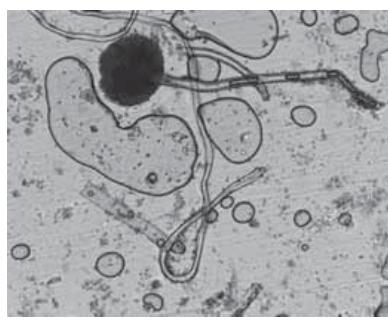
KLINIČKI EFEKTI KOD ŽIVOTINJA: pad proizvodnje, zakrjljalost, smanjena reproduktivna sposobnost, nervni poremećaji i iznenadna smrt,

KLINIČKI EFEKTI KOD LJUDI: gubitak apetita, bezvoljnost, gubitak u težini, neurološki poremećaji, žutica mukoznih membrane, grčevi, edemi u telesnim šupljinama, krvarenja bubrega i crevnog trakta.

Aflatoksin B1 je klasifikovan u grupu 1 kancerogenih materija (veliki rizik od primarnog karcinoma jetre),

Aflatoksin M1 (izlučuje se putem mleka) je 2002 god. svrstan u 1 grupu kao potencijalni karcinogen.

ASPERGILUS spp

MIKOTOKSIN: TRIHOTECENI

Tip A (T-2 toksin i diacetoxiscirpenol-DAS)
Tip B (deoksinivalenol-DON, nivalenol-NIV)

Tip C (krotonin, bakarin)
Tip D (satratoksin, roridin)

KLINIČKI EFEKTI KOD ŽIVOTINJA: Odbijanje hrane, povraćanje, tahi-kardija, dijareja, nekroze kože, nervne smetnje.

KLINIČKI EFEKTI KOD LJUDI: Teškoće sa disanjem, krvarenje iz pluća, drhtavica, depresija, glavobolja, osip, fotosenzitivnost.

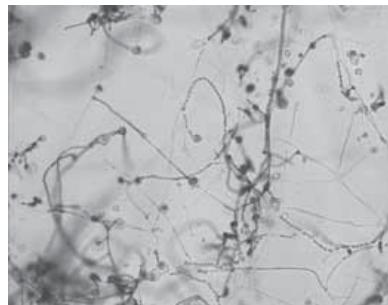
Trihoteceni su znatno toksičniji nego ostali metaboliti *Fusarium* gljivica, a tipA je znatno toksičniji od tipa B.

MIKOTOKSIN: ZEARALENON

KLINIČKI EFEKTI KOD ŽIVOTINJA: Reproduktivni poremećaji, prolapsus uterusa, vagine i rektuma, hormonsku neravnovešu, resorpcije fetusa i rani pobačaj, pad telesne temperature, preuranjen pubertet

KLINIČKI EFEKTI KOD LJUDI: Karcinom prostate, pseudo trudnoća.

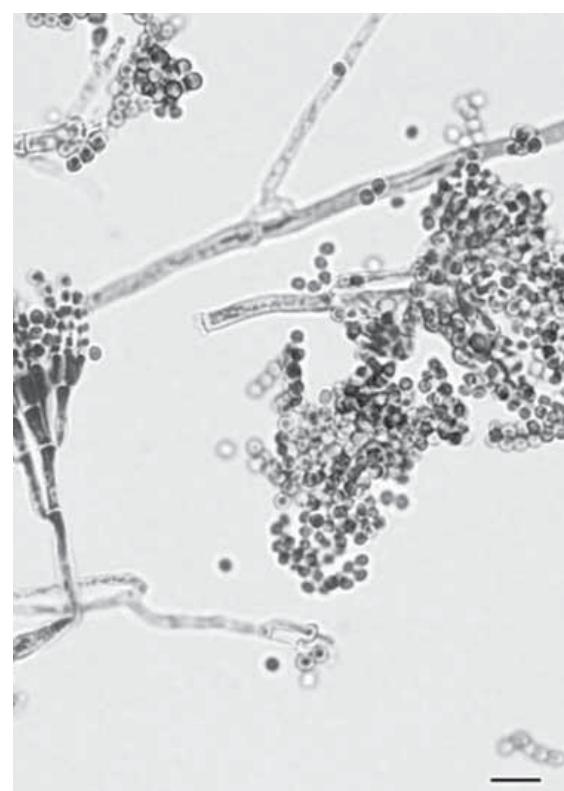
FUSARIUM spp

MIKOTOKSIN: OHRATOKSIN A

KLINIČKI EFEKTI KOD ŽIVOTINJA: Smanjen prirast, oštećenje jetre i bubrega, karcinom urinarnog trakta, slabljenje imunog sistema.

KLINIČKI EFEKTI KOD LJUDI: Oštećenje jetre i bubrega

Mesto i uslovi pojavljivanja toksigenih plesni

Mesto	Vrste plesni
1. Na polju	<i>Aspergils flavus</i> , <i>Claviceps purpurea</i> , <i>Fusarium moniliforme</i> , <i>F.graminearum</i>
2. Tokom žetve	<i>F.sporotrichioides</i> , <i>Cladosporium</i> , <i>Trihotecium roseum</i>
3.Tokom skladištenja	<i>Penicillium spp.</i> , <i>Aspergillus spp.</i> , <i>Fusarium spp.</i>

Kako bi se sprečili štetni uticaji mikotoksina preventivno treba započeti sprečavanjem rasta plesni na žitaricama u polju, prilikom žetve, tokom skladištenja i prerade hrane. Treba obezbediti da se hrana skladište sa propisnim sadržajem vlage i dobro očuvane građe. Žitarice i drugu suvu hranu (seno), treba skladištiti sa niskim sadržajem vlage (<14%), ispod koga se plesni teško razvijaju, a potom voditi računa da ostana suvi. U slučaju pojave mikotoksikoze najbolje je promeniti hranu, ukoliko sadrži mikotoksine. Redovno i temeljno čišćenje i dezinfekcija magacina i silosa je najefтинiji način

preventive pojave plesni u skladišnom prostoru. Provetravanje skladišta sa zrnastim hranivima je veoma važno da bi se smanjilo širenje vlage i hraniva očuvala u dobrom stanju. Na tržištu postoje aditivi koji se koriste u cilju smanjenja razvoja plesni, a time i u formiraju mikotoksina. Upotreba inhibitora i adsorbensa plesni, kiselina ili drugih hemijskih jedinjenja može smanjiti količinu plesni, ali istovremeno neće imati nikakav uticaj na mikotoksine koji su već proizvedeni, pa čak ako se i plesni uklone. Upotreba mineralnih gline - bentonit, zeolit i aluminosilikatne gline, koje su nakon aktiviranja sposobne da vezu-

ju/adsorbuju mikotoksine, koriste se za smanjenje sadržaja mikotoksina u namirnicama, stočnoj hrani, ali i u digestivnom traktu, zatim složeni nesvarljivi ugljeni hidrati (glukomani ili mananoligosaharidi i dr.) dodati hrani zaraženoj mikotoksinsima kod živine, svinja i goveda, pokazali su dobre rezultate u borbi protiv mikotoksina.

Iz svega napred navedenog može se zaključiti da je preventiva pojave mikotoksina u hranivima za domaće životinje i njihovih rezidua u namirnicama animalnog porekla osnovni način borbe za bolje zdravstveno stanje domaćih životinja a samim tim i ljudi.

Nema mesta ležernosti

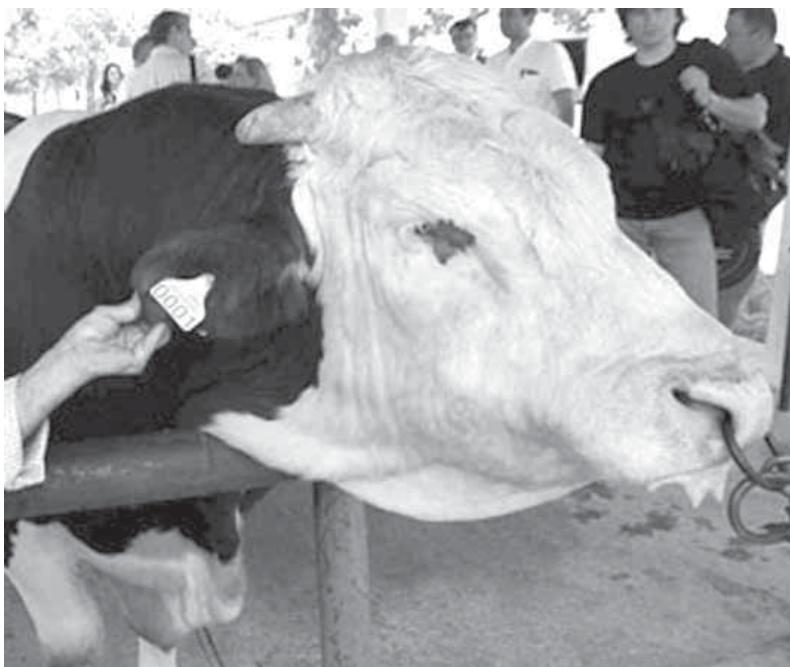
Jednom za svagda moramo da naučimo, u Srbiji ne može više ni jedno goveče da bude neobeleženo, bez pratećeg papira i bez traga gde je otišlo sa imanja

Piše: Dr. vet. med. spec.
Sava Šarac

Sastavni deo veterinarske prakse, pored stereotipa, lečenja i preventive obolenja domaćih životinja, je i sprovođenje programa mera zdravstvene zaštite domaćih životinja (PMZZŽ). Sastavni deo njega je i evidentiranje i praćenje kretanja životinja na poljoprivrednim gazdinstvima i farmama. Predmet našeg interesovanja je procedura prijave i odjave goveda.

Obeležavanje i praćenje goveda po aktualnim principima počelo je 2005. godine i od tada do danas pretrpelo je nekoliko transformacija, konsolidacija i ažuriranja, da bi ova zadnja uredba izazvala mali šok kako kod stručnih službi tako i kod stočara i držalaca goveda. Jednom za svagda moramo da naučimo, u Srbiji **ne može** više ni jedno goveče da bude neobeleženo, bez pratećeg papira i bez traga gde je otišlo sa imanja. Rođenjem grla mora se znati majka, njen identifikacioni broj i vlasnik majke. Promenom vlasnika mora se uraditi odjava i da bude proprieta u rednom dokumentaciju, da se zna kome je prodato i kada, istovremeno kupac ili novi vlasnik mora da prijavi grlo na svoje imanje sa rednom dokumentacijom i poreklom.

Moraju se kupiti grla sa ušnim markicama

Ne može se više kupovati povoljno, usput od nepoznatog ili prodati nekome ko je slučajno prolazio, a da sve bude legalno.

Kretanje goveda

Može se vršiti isključivo između registrovanih gazdinstava koja su registrovana za gajenje i držanje goveda, a koja imaju ID broj gazdinstva. Svaki vlasnik goveda mora uredno da vodi registar na gazdinstvu, da sva kretanja prijavljuje nadležnoj veterinarskoj

službi koja je zadužena za to gazdinstvo. Registr mora da sadrži sva kretanja u nazad tri godine sa jasno vidljivim brojevima grla.

Prijava događaja

Vlasnik je dužan da nadležnoj veterinarskoj službi podnosi obrazac o prijavi događaja. Original potvrde potvrđuje potpisom i pečatom nadležni veterinar, dodeljuje mu zavodni broj i vraća ga vlasniku, koji ga čuva u registru na gazdinstvu. Ukoliko se radi o

Rođenjem grla mora se znati majka, njen identifikacioni broj i vlasnik majke

Доо ветеринарска станица САВА СРЕМ

Laćapak

Лаћапак, 022/670-750, ул. 1. Новембар 266
Др. вет. мед. Радован Џикуша и Др. вет. мед. Ненад Раичевић

Сремска Митровица, 022/618-020, ул. Петра Прерадовића 80
Др. вет. мед. спец. Миленко Перић

Мартинци, 022/ 668-387, ул. Војвођанска 9

Др. вет. мед. спец. Сава В. Шарац

Чалма, 022/685-600, ул. Победа 24

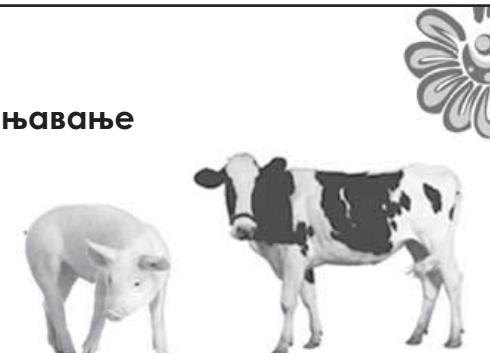
Др. вет. мед. Милорад Кевић

Велики Радинци, 022/660-230, ул. Моше Пијаде 7

Др. вет. мед. Наташа Секулић

- Лечење
- Вакцинација
- Вештачко осемењавање
- Превентива
- Трихиоскопија
- Продаја пилића
- Сточна храна
- Премикси
- Лекови

□ . □ . 20 □ .

Сервисни број: _____

ПОТВРДА ЗА ПРАЋЕЊЕ КРЕТАЊА ЖИВОТИЊА

☐ Говеда	☐ Овце	☐ Козе	☐ Свиње	☐ Копитари	☐ Остало
Број уверења о здравственом стању животиња:					
Одлазак са газдинства			Долазак на газдинство		
Подаци о пошиљаоцу:			Подаци о примаоцу:		
ХИД			ХИД		
Име и презиме / Назив правног лица или предуз.			Име и презиме / Назив правног лица или предуз.		
Насељено место и адреса / Седиште			Насељено место и адреса / Седиште		
Својеручни потпис пошиљаоца			Својеручни потпис примаоца		

ИД бројеви животиња које се крећу:

1.	RS					16.	
2.						17.	
3.						18.	
4.						19.	
5.						20.	
6.						21.	
7.						22.	
8.						23.	
9.						24.	
10.						25.	
11.						26.	
12.						27.	
13.						28.	
14.						29.	
15.						30.	

Напомене:

Наставак листе: „да/не

Укупан број животиња које се крећу

Говеда: Овце: Козе: Свиње: Копитари: Остало:

Превоз животиња врши: Пошиљаоц Прималац Регистровани превозник

Назив превозника: _____ ИД број превозника: _____

Регистарски број возила: _____

Регистарски број приколице: _____

*Образац се штампа у 4 примерка. **Бела копија** (оригинал): Задржава прималац животиње; **Црвена копија**: Задржава надлежни ветеринар на месту уговора

Образац потврде о праћењу кретања животinja

одлasku životinje, veterinar popunjava „potvrdu za pranje kretanja životinje“ u četiri primeraka:

Prvi primerak - dobija novi vlasnik i čuva u registru;

Drugi primerak - dostavlja se veterinarskoj organizaciji mestu dolaska životinje;

Treći primerak - zadržava vlasnik i čuva u registru;

Četvrti primerak - dostavlja se veterinarskoj organizaciji na mestu odlaska;

Одлазак са газдинства

Može biti više načina, odnosno modela.

1. **одлазак** - uredno ispunjen i evidentiran u registru četvrti primerak pranje kretanja životinje

2. **извоз** - evidentira se na osnovu kopije sertifikata sa spiskom izvezenih grla.

3. **принудно клане** - evidentira se na osnovu zapisnika veterinarskog inspektora u proceni upotrebljivosti mesa i organa, kao i dokazu o neškodljivom uklanjanju konfiskata.

4. **угинуće** - evidentira regionalna kancelarija na osnovu sekcijskog protokola nadležne veterinarske službe i dokazu o neškodljivom uklanjanju uginule životinje.

5. **крађа/gubitak** - evidentira regionalna kancelarija na osnovu policijskog zapisnika.

6. **нејединла продажа** - недефинисан одlazak, nije životinja nađena na imanju prilikom provođenja PMZZŽ. Veterinarska služba vrši prijavu veterinarskoj inspekcijskoj koja izlaskom na imanje donosi odgovarajuće rešenje o otklanjanju nepravilnosti.

Dolazak na gazdinstvo

1. **dolazak** - evidentira se na osnovu potpuno popunjene potvrde o kretanju životinje.

2. **нејединла куповина** - svih dolasci bez potpune dokumentacije o kretanju životinje i spada u nadležnost veterinarske inspekcije.

Zaključak - Kretanje i evidentiranje životinja postaju naša stvarnost i obaveza, nešto sa čime moramo saživeti, uložiti još samo malo napora i discipline, kako bi legalna proizvodnja dobila konacnu formu. Mora se kupiti grlo sa obe ušne markice, pravilno evidentirano, zdravstveno ispraćeno i ispitano sa redovnim prijavama i odjavama. Na taj način gajenje i držanje goveda na imanjima i farmama ulazi u jednu plansku i mnogo izvesniju fazu. **Не smemo** dozvoliti ležernosti i zaboravu da Vas i nas doveđe u problem koji po nezvaničnim najavama mogu biti sa vrlo nepovoljnim konsekvenscama.

Sve nepoznanice i nedoumice možete i morate rešiti sa veterinarskom službom kojoj po PMZZŽ pripada i vase imanje.

Nestanak Srbije...

Piše:

Branislav Gulan,
član Odbora za selo
Srpske akademije
nauka i umetnosti

Srpsko selo karakteriše i sve veća materijalna beda ostarelih ljudi koji su ostali u njima. Nije dobro što su ti stari ljudi u selima i poslednji njihovi stanovnici. I njihov životni vek je pri kraju, pa će posle smrti sela ostati pusta. Tako su odavno po srpskim selima jedine parcele koje se šire postala – groblja! Ili još jedan primer: od 1991. godine do danas broj poljoprivrednih gazdinstava se smanjio sa 20 odsto. Širom Srbije danas je prazno 40.000 kuća, u 145.000 njih piše privremeno nenastanjeno! Jedan od najvećih strukturno razvojnih problema srpskog društva danas jeste brzo smanjivanje seoskog stanovništva (depopulacija sela) koje prevaziđa tempo smanjivanja poljoprivrednog stanovništva (deagraričaciju). U 60 odsto srpskih sela smanjuje se broj stanovnika odseljavanjem. To su sela sa starijim stanovništvom, u njima je natalitet manji, smrtnost veća, prirodnji prirastaj nulti ili negativan, te je depopulacija još izraženija od emigracije.

Industrijska i urbana prenaseljenost

Dakle, teški uslovi za život, udaljenost od gradova, mreža puteva i govoru nikakve šanse za zaradu, osim obrade zemlje najčešći su razlozi zbog čega su proteklih decenija sela gutovo desetkovana. Sela su zapuštena. A, ona ne služe samo za proizvodnju hrane, već njegovi žitelji moraju da imaju i pristojan život. Dakle, selu treba ambulanta, frizer, apoteka, automehaničar, autolimar, prodavnice... Stagnaciju i demografsko propadanje sela možemo da sprečimo samo politikom uspešnog ruralnog razvoja, koje se neće ticati samo poljoprivrede, već i svih ostalih zanimanja i usluga.

Pošto je u ovim selima stanovništvo većinom poljoprivredno (preko 60 odsto), to se depopulacija sela manifestuje i kao senilizacija i devastacija poljoprivrede i svih seoskih područja udaljenih od glavnih komunikacija, većih gradova i opštinskih centara bez industrijskih pogona, komunalne i socijalne infrastrukture i bez razvojne perspektive. Populaciona politika u ovim krajevima bi se moralu temeljiti na odgovarajućoj ekonomskoj, agrarnoj, regionalnoj razvojnoj i kulturnoj politici – bitno različitoj od dosadašnjeg koja je mlade ljude istiskivala iz sela i poljoprivrede. U tom pogledu je veoma značajno da se popravi i da se nepovoljan položaj poljoprivrede u odnosu na industriju, da se prede na decentralizovan model industrijske i urbanizacije, da se mnogo više investira u saobraćajnu i komunalnu infrastrukturu seoskih područja, da se obezbedi socijalno (zdravstveno, penziono i invalidsko) osiguranje i kulturno prosvetovanje poljoprivrednika. To bi u nekom slučaju bio program koji bi zaustavio deagraričaciju i depopulaciju. Brza i preterana deagraričacija je, umesto ranije agrarne prenaseljenosti, prouzrokovala drugu krajnost – industrijsku i urbanu prenaseljenost. Prva je stari, a druga novi veliki problem srpskog društva. Gradski život je skup, nestaća stanova je velika, fabrike su prepune suvišnih radnika, a u našim selima su mnoge njive tih istih ljudi neobrađene, njihove kuće zvr

U Srbiji inače svake godine umre više nego što se rodi 35.000 do 40.000 ljudi. Od toga 12.000 u Vojvodini. Ako se nešto ne učini preti opasnost da već za koju godinu Srbija bude agrarna zemlja, ali bez sela i seljaka

U praznim selima nema ko da radi

prazne. Brza industrializacija svuda izaziva stihijno i haotično prostorno pomeranje ljudi, njihovo gomilanje i u gradovima pražnjenje sela. Sve to dovelo je do toga da je u tradicionalnom selu uvek bilo vremena i na pretek, dok u savremenom – ono prebrzo ističe. Danas u gradovima nema šta da se radi, a u selima nema ko da radi!

Vratiti život u selo

Prenaseljenost gradova sa ljudima bez posla naročito se pokazala lošom u vreme tranzicije. Mnoge fabrike su zatvorene, a radnici su ostali na ulici. Od deset radnika koji su ostali bez posla, više od polovine moglo bi da se zaposli u ruralnim područjima zemlje. To se ne odnosi samo na radnike koji su ostali bez posla zbog strukturnih neprilagođenosti proizvodnje, višegodišnjih sankcija i tranzicione krize, već i na one koji su ostali bez firmi u kojima su radili, pre NATO bombardovanja 1999. godine. Povratak u ruralna područja zemlje ne znači, međutim, poseljačenje radnika i puko vraćanje motici i traktoru, već njihovo zapošljavanje u oblasti poljoprivrede, u šumarstvu, vodoprivredi, raznim uslužnim delatnostima, zanatstvu, domaćoj radnosti, infrastrukturom, malim i srednjim industrijskim pogonima, čija proizvodnja neugrožava ekološku ravnotežu. **Danas, naime u Srbiji ima 220.000 malih i srednjih preduzeća. Svaka vlast u predizbornoj kampanji ističe da će taj broj povećati na 400.000 i otvoriti milion novih radnih mesta. Ali, za sada to su samo obećanja.** Koncept integralnog ruralnog razvoja, kao deo regionalne razvojne politike, predstavlja antipod klasičnoj industrijskog razvoja i zasniva se na sveobuhvatnom razvoju seoskih mješovitih područja u kojima živi gotovo polovina stanovnika Srbije. **Politika oslanjanja na agrar i ruralnu ekonomiju u celini trebalo bi da bude, ne samo u funkciji preživljavanja u sadašnjim vremenima, već i za trajno opredeljenje države i ekonomске razvojne politike zasnovane na decentralizaciji i ujednačenom ekonomskom razvoju. To je posebno značajno danas u vreme kada imamo blizu milion nezaposlenih i u vreme restrukturisanja velikih kompleksa kada radnici i dalje ostaju bez posla, ali dobijaju otpremnine koje se kreću od 5.000 do 10.000 evra. Većina njih potiče sa sela, neki se vraćaju i započinju i nov život, novi biznis sa tim novcem.** Tako su oni sa jednom nogom u cipeli (u gradu), a sa drugom u opanku (na selu). Na taj način bi se rešavala dva problema: oživećemo srpsko selo, a ljudi koji ostaju bez posla obezbedi-

će sebi i porodicu novu egzistenciju. **Takovom politikom bi se vratio i život u srpsko selo.** Jer, danas u gradovima Srbije nema šta da se radi, dok u selima nema ko da radi! Država bi trebala da podrži taj novi razvojni koncept, u početku da bude i finansijer, tako što bi osigurala neophodna inicijalna sredstava, a bila bi i „dirigent“ koji bi vodio računa o uravnoteženom i skladnom razvoju zemlje u celini kao i uspostavljanju jednakih uslova privređivanja za sve učesnike u tržišnoj utakmici. **U ostvarivanju koncepta ruralne ekonomije kao dela regionalne razvojne politike, treba da budu najdirektnije uključena, takozvana, mešovita i nepoljoprivredna gazdinstva koja poseduju obravdivo zemljište, ali ga u skladu sa uverenjem – Srbije da je greh prodati očevinu, ali ne i držati je u parlogu, ne obrađuju, mada su vlasnici 28 odsto njiva u Srbiji.**

Seoski turizam

U Srbiji godišnje 2.000 različitih turističkih manifestacija

U Srbiji se godišnje održi oko 2.000 različitih turističkih manifestacija. Ona nema more, ali je šansa u razvoju ruralnog, odnosno seoskog turizma. Ako bi jedno seosko domaćinstvo imalo dve sobe sa po dva kreveta i izdavalо ih strancima 200 dana godišnje, po 20 evra za jedan pun pansion, to je prihod od 16.000 evra. Ka bi se samo 10 odsto stanovništva Srbije bavilo turizmom, to bi za nju značilo dodatni prihod od 1,6 milijardi evra godišnje (prihod od turizma u 2012. godini biće milijardu dolara). To nije malo za siromašnu zemlju u kojoj je prosečna plata oko 420 evra. To najbolje potvrđuju primjeri zemalja где je razvijen seoski – ruralni turizam. Jer, učešće seoskog turizma u ukupnom turističkom prometu zemalja

kreće se od 10 odsto u Španiji do 23 odsto u Italiji. Srbija je, u poređenju i sa zemljama regiona, na veoma niskoj razini. Lošije od nje plasirana je samo Albanija. Prvom radi, u slovenačkom seoskom – ruralnom turizmu zaposleno je 40 odsto viška radne snage sa sela. U Hrvatskoj se zaposlenost viška radne snage u ovom sektoru kreće od 17 do 19 odsto, dok se ovaj procenat u Bugarskoj i Rumuniji kreće od šest do 12 odsto. Prema podacima Turističkog saveza Srbije, pre dve i po decenije u njoj se ovim turizmom bavilo pedesetak sela sa 3.000 kreveta i preko 800 gazdinstava. Poslednji podaci ukazuju da je pre pola decenije bilo upisano 6.000 ležajeva, a toliko ih ima i danas.

Selektivne mere

Zemlje Evropske unije, a posebno manje razvijene države i one koje teže toj zajednici, kao što je i Srbija, nisu u mogućnosti da preduzimaju konkretne aktivnosti u svakom ruralnom području i da ponude (daju) odgovore na brojne probleme koji se javljaju u tim sredinama. Mere vlada pojedinih zemalja, pa i

Vlade Srbije moraju biti selektivne sa jasno utvrđenim prioritetima, dopunjavane, kombinovane i sinhronizovane sa merama i aktivnostima lokalne samouprave, bazirane na njihovim prirodnim, ekonomskim i ljudskim resursima. U ovom procesu važnu ulogu i značaj ima inicijativa odozdo.

Evropska iskustva

U proteklih četvrt veka Evropska ekonomika zajednica, a kasnije i Evropska unija sve se više u svom razvoju okreću ruralnim sredinama, pa je to i postala osnova njihove politike ruralnog razvoja. Jer, evropski kontinent nema zemljšnjih teritorija u izobilju kao na primer Novi Zeland, Australija, Kanada, SAD, a nije gusto ni naseljen kao Japan, Kina, Indija... Zbog toga sve više mora da vodi brig o pravilnom korišćenju svoje teritorije. Na Drugoj konferenciji o ruralnom razvoju, održanoj u Salzburgu, 2003. godine, zaključeno je da se za realizaciju projekata nove ruralne razvojne politike, posle 2006. godine, povećaju sredstva podrške tom razvoju iz Evropskog agrarnog fonda za ruralni razvoj. Cilj je pomeranje fokusa aktivnosti sa podrške tržištu, ka podršci u finansijskoj politici, ruralnom i održivom razvoju. Pored toga, što ruralna područja nude tržištu poljoprivredno – prehrambene proizvode, šumske plodove, proizvode od drveta, ovo su mesta za odmor, turizam i – život. Ove funkcije ruralnih područja sve više dobijaju na značaju. Evropska komisija prepoznaće potrebu za novim investicijama u dinamiziranju ruralnog razvoja čime bi poboljšala efikasnost ruralne politike. Sem primarne poljoprivredne proizvodnje čiji značaj u ruralnoj ekonomiji sve više opada otvaraju se mogućnosti za nove, vanpoljoprivredne aktivnosti, uslužni sektor... Zato se čak ističe: možda nas ubuduće očekuje urbani egzodus prema ruralnim područjima?

Prema projekciji EU sela karakterišu mogućnosti: organizovanja raznovrsne proizvodnje, permanentnog boravka i stanovanja i povremenog uživanja u prirodnim lepotama i pejzažima. Ovo su osnovni trendovi razvoja ruralne Evrope u budućnosti. Ta budućnost ruralne Evrope može da bude i putokaz za budućnost ruralne Srbije, ako želimo da budemo deo civilizovanog sveta. Osnovna karakteristika ruralne Evrope jeste ekonomска diverzifikacija i širenje sekundarnih i tercijalnih delatnosti u ruralnim područjima.

Na osnovu agroekonomskih i ruralno – socioloških istraživanja i predviđanja međunarodnih institucija, evropsku poljoprivrednu u narednom periodu očekuju: promene u veličini i broju farmi, zemljšnje reforme bazirane na ukrupnjavanju poseda i poboljšanju kvaliteta zemljišta, veće korišćenje biološke, informatičke i komunikacione tehnologije, povećanje multifunkcionalnosti, ravnomerniji regionalni razvoj i redistribucija dohotka, podizanje kontrole kvaliteta hrane i standarda prehrambene bezbednosti stanovništva, dijetalne promene u ishrani, uvažavanje zahteva potrošača i podrška istima, komercijalizacija i tržišna (vertikalna) integracija farmi, raznovrsne javne investicije i redistribucija siromaštva među regionima i stanovništvom i veća razvojna pomoć poljoprivredi selu.

(Nastaviće se)

Zadružno organizovanje vodi ukrupnjavanju

Piše: Branko Maričić

Osvrt na poređenje sa ranijim vremenom pokazuje kako je prvi oblik radikalnih mera na ukrupnjavanju gazdinstava i parcela putem kolektivizacije, za kratko vreme napušten, prešlo se na ograničenje veličine gazdinstva na 10 ha putem Zakona o zemljišnom maksimumu, ali istovremeno i na ukrupnjavanje sitne robne proizvodnje putem kooperacije sa krupnim agroindustrijskim sistemima (kombinatima) posredstvom zemljoradničkih zadruga ili (kombinatskih) organizacija kooperanata. Posredstvom ovih organizacija ostvarivanje u celokupni plasman sredstava subvencija i podsticaja individualnim gazdinstvima, čime je u integralne sisteme bio obuhvaćen najveći deo razvojne politike, proširene reprodukcije, plasmana na domaćem i stranom tržištu, poslovnom i socijalnog položaja proizvođača. Analiza doslednosti primene zadružnih principa izazila bi iz domena ovog napisa. (Opštеваžeći samoupravni proizvodni odnosi smatrani su „višim dometom“ od međunarodno kodifikovanih zadružnih principa. Opšti odnos prema privatnoj svojini uslovjavao je izostajanje uticaja na izgradnju organizaciju, upravljanje i razvoj gazdinstava, a znatne posledice je ostvilo prepunjanje stihiji i odsustvo obrazovanja zemljoradnika, koji su samouki i uz mnoge gubitke preuzeli rukovanje modernim tehničkim i hemijskim sredstvima. Može se reći da su jedna TV emisija („Znanje imanje“) i jedan inženjer mehanizacije (Luka Radoja) ostvarili nemerljiv i neprevaziđeni doprinos). Ukipanjem ovog, u najkraćem osvrtu pomenutog, oblika proizvodnih odnosa iz vremena socijalizma i prelaskom na vreme tranzicije, celokupna pažnja usmerena je isključivo prema privatnom, pojedinačnom gazdinstvu, ali odricanjem od svake pažnje prema sitnim imanjima, okretanjem prema „jačima“ od kojih se očekivalo da postanu „srpski farmeri“.

Usmereni na tavorenje

Njima naruku trebalo je da ide i vraćanje zemljišta izuzetog raznim ekonomskim i administrativnim merama uključiv i onog po Zakonu o zemljišnom fondu (iznad 10 ha), kao i zemljišta u javnoj (državnoj) svojini koje je dole bilo u sastavu agroindustrijskih kombinata u formi uređenih velikih i modernih imanja, koje je tada izazalo na „tržište zakupa“. Tim budućim „farmernima“ namenjena su sva sredstva podsticaja i subvencija, pod uslovima neposredno svakome isključivo pojedinačno, izmenjen je oblik i način oporezivanja zasnivanjem nove kategorije „registrovanih gazdinstava“. Dok su sitna imanja, van registra, ostavljena po strani i prepuštena propadanju. Ako se ima u vidu da ova sitna imanja propadaju, što svedoči ogromna površina parloga, narušenih sela i kuća u

Obliku, sadržaju i organizaciji proizvodnih i poslovnih odnosa, položaju i interesima proizvođača u agrarnoj proizvodnji i na selu, tokom čitavog vremena tranzicije ne pridaje se skoro nikakav značaj

mogim selima, ako se tome doda da i „registrovana gazdinstva“ bez ikakve međusobne povezanosti i organizacije ostaju u sferi sitne robne proizvodnje, usmerena na tržište ili preko pijačne tezge „na malo“, ili preko nakupaca, neka i neposredno na razne „hladnjaka“, „klanice“, kamonđe izvoznike i sl., može se zaključiti da se čitav kompleks agrarne proizvodnje godinama usmerava na tavorenje, propagiranje i priprema na prelazak u ruke najkrupnijih posednika i krupnog domaćeg ili stranog kapitala. (Jedan od najkrupnijih posednika javno je rekao da je budućnost Srbije u krupnim posednicima, a seljaci ostaju u sferi socijalne politike države). O tome kakve posledice na društveni i ekonomski razvoj Srbije može imati takav drastičan preokret u agrarnoj politici, posebno posledice na prehrambenu bezbednost, sirovinsku osnovu, demografski i kulturni razvoj, ravnopravnost u korišćenju i naseljenosti teritorije, korišćenju prirodnih osobenosti i potencijala....trebalo bi da govore razne strategije razvoja kojih ima i rade se i dalje. Ako bi se pokušalo poređenje odnosa države i društva prema privatnim (porodičnim) gazdinstvima u vreme poretku socijalizma, sa odnosom uspostavljenim početkom i tokom tranzicije sve do danas, moglo bi se zaključiti da je u vreme socijalizma vladala ideološka nenaklonjenost sa težnjom ka „poredružljavanju“, pravna sigurnost je bila ograničena na ograničeni maksimum veličine poseda, ali je bila na visokom stepenu poslovna sigurnost uključivanjem bez ograničenja u oblike kooperacije i sigurnost plasmana svih tržišnih viškova svakog gazdinstva, koji su se preko organizovanih sistema na tržištu javljali kao krupna ponuda. Vreme tranzicije donelo je suštinske promene: ideološka naklonjenost do glorifikacije privatne svojine, pravna sigurnost bez ograničenja veličine poseda uz favorizovanje većih, **visok stepen poslovne nesigurnosti** prepunjanjem tokovima tržišta bez mera regulative, bez organizovane krupne ponude, sa udarima tržišta na sitnu robnu proizvodnju i ponudu, što je izazivalo i dalje izaziva uništavanje malih gazdinstava, njihovo propagiranje i isključivanje iz proizvodnih procesa njihovih potencijala, zapuštanje i parloženje zemljišta, napuštanje sela i pustošenje znatnih delova teritorije. Očekivanje da takva agrarna politika, oslojena jedino na efekte koje donosi neuređeno tržište, doveđe do ukrupnjavanja sitne robne proizvodnje, povećanja gazdinstava i njihovih parcela, više od dve decenije ne donosi rezultate. Najave administrativnih mera „uređivanja“ zemljišta, zabrana i promena prava raspolažanja, nasleđivanja, obaveza obrade, i tome slično, pokazuju da „nadležni“ nosioci javne odgovornosti, za duge dve decenije tranzicije nisu spremni da uđu u suštinu ekonomskih i društvenih procesa, da izvuku pouke iz razvoja većine evropskih zemalja koji je doveo do ukrupnjavanja gazdinstava i obradivih parcela kretanjem kroz procese poznate i u našem nasledju, ali zanemarene u proteklom vremenu. **Najveći deo suštine problema ukrupnjavanja i nje-**

Luka Radoja (levo) za snimanju znamenite emisije "Znanje imanje"

govog rešenja nalazi se u organizovanju i ostvarenju napora za izlazak iz okvira sitne robne proizvodnje putem zadružnog organizovanja i poslovanja, podršci i podsticanju ostvarenja toga cilja, pri čemu bi se se ukrupnjavanje imanja i parcela i tehnički napredak, ostvarivao kao interes samih gazdinstava i sredstvo na putu ka cilju.

Nije svejedno!

Početni korak ka tome cilju moralo bi da bude organizovanje zajedničke ponude tržištu bez obzira na veličinu, uređenost, organizaciju... gazdinstava – njihovih istovetnih proizvoda, u formi velike, kontinuirane, moderne i kvalitetne ponude. U našoj javnosti sve češće se pominje potreba udrživanja proizvođača, ali bez opredeljenja za oblike, pa se javljaju razna udrženja rataru, paora, stočara, malinara... koja nisu poslovni subjekti za izlazak na tržište, nego uglavnom za ispoljavanje interesa, zahteva, za proteste i poruke državi i institucijama i tome slično. Teškoće i sporost udrživanja pravda se često mentalitetom, osobinama nesloge naših ljudi, promenom opštег stanja – kad više nije u selu jedna vršalica koja ih udržuje radi opsluživanja i t.s.l. Obično se ističe da je sve jedno da li se udržavati u zadruge ili druge oblike, što najčešće pokazuje da je savremena zadružna praksu u kojoj su zadruge po pravilu inferiorno podređene i poslovno vezane sa društvinama kapitala, bez integralnih autonomnih i nezavisnih zadružnih poslovnih sistema (saveza), ne ispoljava sve prednosti i koristi zadružnog organizovanja i poslovanja, pa i ne služe dovoljno kao primeri motivacije. **Nije svejedno i ne može ni biti!**

Zadrugarstvo je vrsta i oblik poslovnog organizovanja primenjen u mnogim delatnostima koji ima međunarodnu kodifikaciju organizacionih, poslovnih i razvojnih principa i odrednica zadružnog identiteta. Ne može ni jedna organizacija biti zadružna samo po imenu, a da ne primenjuje zadružne principe. Da bi, pak, to mogla, ona mora na istim principima i odrednicama zadružnog identiteta biti organizovana i povezana i udržena sa zadrugama svojih delatnosti u veću organizaciju –

savez, kako bi vladala celinom organizacionog i poslovnog procesa i za korist svojih članova prisvajati sve raspoložive benefite i rezultate koji njima pripadaju u srazmeri sa doprinosem ukupnoj vrednosti posla. Savez obavlja za zadruge sve poslove koje zadruge rade za svoje članove. Osim toga, oni za svoje zadruge obavljaju i sve druge poslove od šireg i opštег značaja, a određeni savezi u skladu sa Zakonom obavljaju i zadružnu reviziju. Kod nas, međutim, kako prvi Zakon iz 1990. godine, tako i drugi iz 1996, kao i pripremljeni Nacrt koji čeka ulazak u proceduru, uređuju samo zadrugu kao poslovnu jediniku, ostavljajući slobodnoj volji menadžmenta doslednost primene zadružnih principa, odluke o udrživanju sa drugim zadrugama ili poslovno podređivanje društvinama kapitala, ostavljajući zadružne saveze u poziciji opštih udrženja za sve, osim poslovanja na tržištu itd. Tako se zadrugarstvo usmerava na neku vrstu „pomoćnog“ poslovog oblika, objektivno podređenog moćnim firmama kapitala umesto da se Zakonom zasnuje i podupre njegov **razvoj u autonome, nezavisne i poslovno konkurenčne organizacije i sisteme**, i, kao takav poslovni oblik, stavi na raspolažanje i dobrovoljno organizovanje zainteresovanim. Praksa duža od dve decenije pokazuje da se ekonomski razvojni interesi konstruišu i njima se upravlja iz krugova organizacija nastalih privatizacijom i koncentracijom krupnog kapitala, ili onih pod uticajem stranog kapitala kome je ovde potrebno tržište, a ne razvijena konkurentna privreda i razvoj.

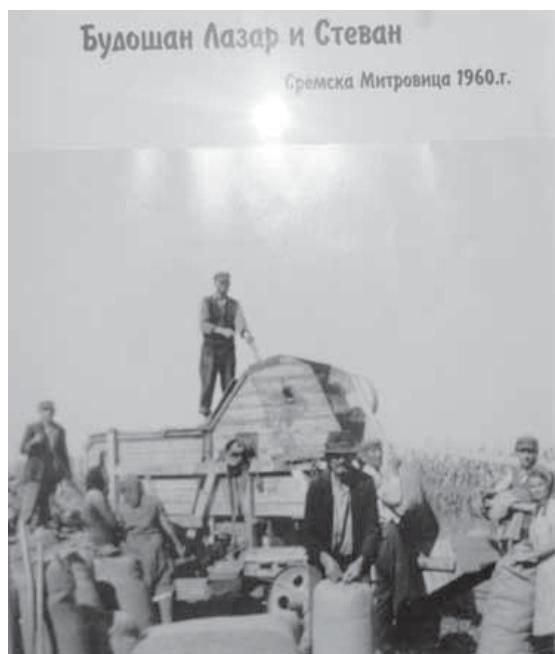
Inferioran odnos

Formalna mogućnost data zadrugama Zakonom da savezima, osim propisanih, „ustupe i obavljanje drugih poslova“, što bi moglo da znači ustupanje i organizovanje zajedničkog izlaska na tržište, počev od 1990. godine do sada, nije dala rezultate. Time je zakonodavac samo izbegao da uredi zadrugarstvo i njegovo nužno povezivanje i organizovanje u integralne autonome, nezavisne i poslovno konkurenčne sisteme – zadružne saveze, koji bi zadrugama obavljali sve poslove koje one rade za svoje članove i tako

zadružnom članstvu osigurali upravljanje celinom poslovnih i drugih interesa, kao i pripadanje celokupne dobiti i svih koristi iz poslovanja u skladu sa zadružnim principima. Šta više, ostavio je zadruge, svaku zasebno, u inferiornoj vezanosti i zavisnosti sa društvinama kapitala i na taj način, mogućnost primene zadružnih poslovnih odnosa i koristi od njih za članove ograničio samo na prag pojedinačne zadruge, da se na njenom pragu započinju i završavaju. Tolički deo poslovnog procesa koji pruža okvir same zadruge nije dovoljan da ponudi i opravda motivaciju za zadružno organizovanje i poslovanje. Veći deo poslovnog procesa ostavlja se društvinama kapitala, koja svojim profitom nemaju ni interes ni odgovornost prema zadrugarima. U tome se mogu nalaziti razlozi za vladajući odnos marginalizacije zadrugarstva, neznanja o sadržajima i koristi koje pružaju i značaju koji bi trebalo da ima u daljem razvoju. Tome treba dodati i činjenicu da je sve vreme posle 1990. godine zakonskim propisima isključena mogućnost dalatnosti i organizovanja zadruge u oblasti štednje i kredita, čime je zadrugarstvu uskraćena mogućnost stvaranja i usmeravanja sopstvenih finansijskih sredstava, što je još jedan od činilaca njegove marginalizacije i inferiornog podređivanja i stavljanja u zavisan položaj prema finansijskom kapitalu koji retko nalazi profitni interes u delatnostima kojima je zadrugarstvo poslovni oblik opstanka i razvoja.

Ako se kaže da je zadrugarstvo, sa međunarodnom kodifikacijom svih bitnih sadržaja zadružnih principa i obeležja zadružnog identiteta, dokazani održiv trajni oblik prevazilaženja i izlaska iz okvira sitne robne proizvodnje, pa samim tim i oblik proizvodnih i poslovnih odnosa koji uspešno vodi ukrupnjavanju gazdinstava i obradivih parcela, to sve tehničke uslove proizvodnje (veličinu imanja i parcela) ne stavlja u drugi plan po značaju. Stavlja ih samo u krug interesa podređenih osnovnom i prvo razrednom interesu postizanja veće proizvodnje u kontinuitetu razvoja i veće zarade i rasta sigurnosti poboljšanjem položaja na tržištu putem udružene velike, autonome, nezavisne i konkurenčne zadružne ponude. U tome raste i interes proizvođača za specijalizaciju i podizanje kvaliteta svoje ponude, otvaraju se intervari slobodnog vremena van osnovnog radnog procesa, koje, organizovani u zadruge ispunjavaju obavljanjem drugih delatnosti u skladu sa zahtevima tržišta i svoje spreme i afiniteta i povećavaju prihode. Takvi procesi organizacije proizvodnje i rada u okvirima zadruge i njihovih saveza razvijaju se i menjaju i radna i proizvodna orientacija zadrugaru pri čemu jedni povećavaju svoja gazdinstva, a drugi se usmeravaju na delatnosti razuđenih zajedničkih interesa, specijalizaciju raznih zanimanja, što sve vodi stvaranju i razvoju nove strukture delatnosti, fisionomije i veličine gazdinstava i nove slike i strukture naselja i sadržaja i kvaliteta života. Celina obeležja zadružnog identiteta ispunjava međusobne odnose i savremenim socijalnim sadržajima, podizanjem obrazovnog nivoa i obogaćivanjem kulture života i razvoja naselja.

(Kraj)

Uramio sliku vršilice i traktora iz 1960. godine

"U proleće sanjam setvu..."

Stevan Budošan poljoprivrednik iz Sremske Mitrovice, otišao u penziju posle 60 godina rada na zemlji. Penzioner je tek nešto više od pola godine, a na život bez rada se nije navikao pa sanja svoje njive i u snovima ore. Nije ni čudno jer su Stevan i njegova supruga Novka na njivama proveli najbolje godine života

Udovištu doskorašnjeg poljoprivrednika, a sada penzionera **Stevana Budošana** u Sremskoj Mitrovici, sve blista od urednosti, a svaka stvar je na svom mestu. Oko betoniranog dvorišta su leže sa cvećem, ima tu i malo negovane trave, mlađe vinove loze, pod njom je peć za hleb. Napred uz ulični trotoar je kuća sa potkrovljem, u povelikom ekonomskom dvorištu niz zgrada, hangara - za kombajn, za traktore i priključne mašine... Sve su ekonomski zgrade sada prazne...

- Nemam više ni petla, a kamoli traktore i kombajn. Ne držim ništa. Mehanizaciju sam prodao, sve njuve sam dao u zakup. Dosta je bilo 60 godina rada, jer sam počeo da radim od 1954. godine, kada sam imao 14 godina. Od tada sam sa ocem išao na njivu, praktično od 1956. godine radim sa traktorom, seća se Stevan Budošan.

Radio je Stevan i naradio se, tokom svog uslovno rečeno radnog veka u poljoprivredi oprobao se i u ratarstvu i povrtarstvu. Postizao rekorde u proizvodnji, kao nagradu za njih proputovao Evropu zajedno sa drugim rekorderima iz Srema. Sve su to sada samo lepe uspomene.

Pitamo ga zašto je ostao seljak? Hteo je, seća se Stevan, da bude majstor, ali je zahvaljujući ondašnjem režimu postao seljak. Njegov otac je želeo da mu sin upiše zanat, da kod stolaru Liščevića uči. Sve je

bilo sredjeno da počne, ali kada je otišao da sina prijavi u opštinu, takav je tada bio propis, plan je pao u vodu, Nije mogao da uči za stolaru, jer kako je ocu rečeno, "bio je kulačko dete", priča svoju priču Stevan.

- Ja se nisam mogao školovati i tako sam ostao seljak, nastavio sam porodičnu tradiciju bavljenja poljoprivredom, radilo se mnogo, ali i nije bilo loše, priča ovaj mitrovački seljak.

Stevanov otac Lazar Budošan je posedovao značajno imanje od 27 jutara zemlje u salašu i još 13 jutara mimo toga. Deo su im oduzeli 1947. godine, ali se porodica borila da opstane i vredno radila.

- Sećam se da je 1956. godine imao traktor i dres. Mi smo imali malo zemlje, zato smo sa mašinama išli po drugim selima i kosili. Išao sam i ja. Budem po mesec dana u žetvi, spavam gde me zatekne noć, tako celo leto i početak jeseni. Tako smo radili i za vreme vršidbe, ali se stizalo na vreme i kod kuće orati i sejati, seća Budošan.

Kada je došlo pogodnije vreme za poljoprivredu, početkom 80-ih godina prošlog veka, Stevan je donekle odlučio da se bavi povrćem. Gajio je cveklu, šargarepu, krastavce, luk, a kasnije i paradajz. Gajio je povrće na gotovo svim jutrima koje je imao, sam je malo parče zemlje sejao kukuruzom da ima hranu za svinje i živinu.

Novka i Stevan Budošan: Posao na njivi ih nije umorio

- Isplatilo se to povrće. Kad zadržiš zarada ti pokrije i ono što si ranije izgubio. Međutim, došao je nesrećni rat, izgubio sam tržište i saradnike. Poslovaо sam, inače, sa ljudima iz Hrvatske, Slovenije, Bosne i Hercegovine, nije bilo graniča. Zbog rata, od povrća za mene nije bilo više hleba. Prodao sam mašine i preorientisao sam se na kombajniranje i tako radio. Od zrade sam kupovao zemlju, mehanizaciju pa sam kupio najsvremeniji američki traktor "masei ferguson" sa pratećom mehanizacijom, seća se Budošan.

Obradjavao je ovaj mitrovački seljak od 70 do 100 jutara zemlje, radio i naradio, a u penziji nastoji da vidi ono što ranije nije mogao, ni stigao. Ipak, veza sa zemljom je ostala duboko u njegovoj podsvesti.

- Kad dodje proleće sanjam setvu, u jesen ću, ako se tako nastavi, sanjati žetvu. Uživamo supruga i ja u penzionerskom životu, ali se često setimo godina rada na njivama, ne krije Stevan Budošan.

Proletos je, priča naš domaćin, sa suprugom bio u Jerusalimu, u Svetoj zemlji, spremaju se na jesen da obidju Meteore u Grčkoj. Stevan Budošan zajedno sa suprugom Novkom poručuje kako njih dugogodišnji rad na njivama nije umorio pa su zato prestali da se bave poljoprivredom. Došle su odredjene godine života, a njih ne možeš zaustaviti ma koliko nešto želiš da radiš.

S.Đaković

Vršidba suncokreta za uspomenu

Prazni hangari za mehanizaciju

EVROJUG Šid
DISKONT 2
Sremska Mitrovica
Stari Šor br.33
mob.: 069-771-103
-NAJPOVOLJNIJE
CENE
U GRADUI
-EKSTRA KVALITET

EVROPOL class
EXTRA CENA! 900,00 din.
EMAJL LAK profesional
EXTRA CENA! 287,00 din.

20 godina
sa Vama!

BOJE, FASADE I LEPILA
www.evrojug.co.rs
e-mail: evrojug@open.telekom.rs
Infotel: +381 22 2715-500

POPINCI • DOMAĆINSTVO MARKOVIĆ, SPOJ SAVREMENOG I TRADICIONALNOG

Selo pruža šansu onima koji znaju da rade

- Nikada nismo uzimali kredite i nikome ništa ne dugujemo - kaže tetka Zlata Marković koja duboko gazi osmu deceniju života

Kada sam pre dvadesetak dana posetila domaćinstvo **Zlate Marković** iz Popinaca, vozila se slama i seno i svih iz porodice, sin **Nikola** i kćerka **Duška**, maksimalno su bili angažovani uz pomoći sezonskih radnika. Belegišanka Zlata kada se pedesetih godina prošlog veka udala u Popinci u familiju Marković, zatekla je 17 jutara zemlje koja je kasnije, kako kaže, podeljena na tri jednakata dela. Sa suprugom Lazom, koga je, na žalost izgubila pre devet godina, na početku zajedničkog života skupljala je novce na naprave novu kuću, a onda su došla deca Nikola i Duška i nastavljena je borba za uvećanje imanja. Bio je to danonočni rad, a sada Markovići imaju 25 jutara svoje zemlje i, kako Nikola u šali veli, tetka Zlata, iako duboko zala u osmu deceniju života, stožer je ovog poljoprivrednog domaćinstva.

- Sve ona organizuje, moje je samo da radim - dobacuje Nikola, dok ljubazna gazdarica pokušava da mi objasni da je njihov ključ uspeha, u spolu tradicionalnog i savremenog odnosa prema zemljoradnji.

Ratarstvo i stočarstvo su neodvojive grane poljoprivrede, tvrdi tetka Zlata na osnovu svog iskustva.

- Sačuvali smo naše domaće crne i šarene svinje. Imamo sedam krmača i oko 60 parasaca. Hranimo ih isključivo

Tetka Zlata vodi računa o svemu

Nikola kreće u njivu

našom hranom, bez kojekakvih dodataka. I nemamo problema s prodajom. Tovljenike prodajemo u dvorištu, kod kuće. Kredite nikada nismo uzimali i nikome ništa ne dugujemo - ponosno će gazdarica. A Markovići ove godine tove i 25 junadi, drže sedam krava i

preko 80 komada domaće živine, perušine što bi se reklo. - Mleko ne predajemo u mlekaru. Sirimo mleko i sve to Duška nosi u Beograd. Imamo svoje stalne mušterije koje sam ja stekla još previše od 30 godina, tako da sve što proizvedemo tamo prodamo - kaže Zlata.

A Duška se nakon 27 godina rada u Beogradu, kada joj se firma zatvorila, vratila u Popinice da pomogne mami i bratu. Bez obzira na završenu Višu ekonomsku školu, poslovi u poljoprivredi joj ne padaju teško. Odrasla je na selu. Sada mu se samo vratila.

- Ne može se poređiti život u Beogradu i ovde. Ovde imamo svega, imala sam ja i tamo, ali ovde je rad od ujutru pa do ponoći. Tamo imao savim drugačiji život. Ovde sam rođena, odrasla sam i navikla da radim. Mi, kao mali, nismo se igrali ni sa decom, ni sa lutkama i ništa, nego smo radili od malena. Čuvali smo svinje i krave. S 20 godina sam otišla u Beograd, bila tamo neko vreme, a onda se vratila ovde i samu nastavila ono što sam već do tada radila. Da nemam te navike, ne bih mogla ovde uopšte da opstanem. Nema života na selu za one koji ne znaju i koji neće da rade. Naravno, i one

Svinje napolju

Duška ispred kuće

Sačuvali autohtone crne svinje

koji nisu odgovorni i koji ne misle o svemu unapred. Mama je kod nas još uvek glavna, ali mi se o svemu dogovaramo. Nas je samo troje i sve sami radimo. Sada smo uzeli jednog radnika da nam namiruje stoku i čisti štale da bi Nikoli bilo lakše - ispričala nam je Duška, uz naglasak da oni kao i većina srednjih seljaka posežu za proizvodnjom zdrave hrane, bio da je reč o ratarski proizvodima, mesu, mlečnim proizvodima, voću ili povrću.

Najbitnije je da se zna kakva se hrana jede, a kad je sam proizvedeš, onda si siguran, tvdi naša sagovornica. No njen primedba ide na račun nekontrolisanog uvoza, i to ne samo zbog obaranja cena i urredavanja truda naših zemljoradnika, nego i kvaliteta, jer većina nas nije više sigurna da ono što kupi, podleže i kvalitetu, bar onom deklarisanim.

- Mi imamo naše ustaljene mušterije, i za goveda i za svinje, za sve. Baš zbog tog kvaliteta. Ne može drugačije, moraš da budeš pošten u svemu, čist i vredan i odgovoran. Moraš da poštujes rokove i zahteve mušterija, svakog, od najsigurnijeg do najkrupnijeg, jedino tako da duže staze stičeš stalne kupce - objašnjava Duška.

A da su domaćini, zaista vredni i pendantni vidi se i po veoma lepo uređenom prednjem dvorištu s puno cveća i malim letnjikovcem, mada je zadnje dvorište prilagođeno slobodnom odgoju životinja. Međutim, kako su se potpuno posvetili zemljoradnji, ni sestara, ni brat nisu išli na godišnje odmora, a ni mama Zlata koja je volela ranije da lete na hrvatskom primorju.

- Mamu ćemo ove godine da pošljemo na more - uz smešak dodaje Duška.

G. Majstorović

Nikola kod junadi

BELI LUK KAO LEK

Zapisan u receptima pre 2.000 godina

Verovalno je suvišno reći da je beli luk (*Allium sativum*) od davnina poznat kao vrlo moćan prirođeni lek. Poznato je da su stari Egipćani, u vreme gradjenja piramide svojim robovima često davali beli luk da bi ih odžali u dobroj kondiciji. Beli luk je glavni sastojak starog tibetskog leka čiji je recept zapisan pre više od 2000 godina. Tokom istorije za vreme ratova u svim krajevima sveta, i kad god je vladala glad i nemaština, beli luk je bio značajna namirnica i lek protiv mnogih bolesti. Crni hleb, beli luk i kiselo mleko jesu osnovne namirnice stogodišnjaka sa Kavkaza. Istraživanja u Japanu još pre dva veka potvrđila su pozitivan učinak belog luka na beri-beri. Naša narodna medicina takođe, veoma ceni ovu biljku tako da se često nalazi u sastavu mnogih melema i prirodnih lekova na biljnoj bazi. U našem narodu postoji dosta verovanja vezana za ovu biljku a jedno od njih glasi: "Onaj ko svako jutro tokom četrdeset dana pojede po jedan čen belog luka, moći će i preko dana da vidi zvezde".

Danas savremena medicina naučnim istraživanjima samo potvrđuje sva ranija saznanja u vezi ove biljke do kojih je čovečanstvo došlo kroz vekovna iskustva prenošena sa kolena na koleno. U apotekama širom sveta na raspolažanju je veliki broj biljnih preparata na bazi belog luka, koji se primenjuju kao pomoćna lekovita i preventivna sredstva.

Šta sve leči beli luk

Na prvom mestu beli luk snižava krvni pritisak kao i nivo holesterola u krvi. Odmah iz toga, ova biljka je dozakan antibiotik, pa se veoma često upotrebljava za suzbijanje prehlade i gripe, a koristan je i kao preventiva

protiv ovih bolesti. Redovnim konzumiranjem belog luka umanjuje se rizik od pojave raka, povećava imunitet i proizvodnja antitela u organizmu. Potvrđeno je da deluje protiv celija tumora pa je korisno pomoćno prirodno sredstvo za lečenje raka. Štiti krvne sudove i smanjuje rizik od srčanog i moždanog udara. Verovali ili ne, beli luk čak otklanja umor, napetost, uznećenost i popravlja raspoloženje, zahvaljujući mineralu selenu koji se nalazi u ovom biljci. Beli luk deluje protiv crevnih parazita, tako da osobe koje redovno konzumiraju ovu namirnicu teško da mogu da obole od parazita u crevima. Lambrija (parazitarna bolest creva), uspešno se leči uz pomoć svežeg belog luka i to svega za nekoliko dana. On je takođe, veoma moćan borac protiv gljivičnih infekcija.

Lekovit svež i kuvan

Beli luk upotrebljen u malim količinama, kao dodatak jelima koja izazivaju gasove (pasulj, grasa...), uma-

njuje nadimanje stomaka. Inače, ova biljka je odličan antioksidans, usporava proces starenja i efikasno štiti od mnogih hroničnih oboljenja, katarakte, bronhitisa, Parkinsonove bolesti.

Interesantno je reći da bebe prilikom dojenja popiju veću kolicinu mleka ukoliko je majka nesto pre dojenja konzumirala beli luk. Pri tom neće izazvati dodatne neželjene grčeve kod bebe. Ova informacija može biti korisna majkama čije bebe imaju slabiji appetit i nedovoljno sisaju.

Na samom početku gripa ili prehlade dobro je pojesti jedan ili dva čena belog luka. Ova biljka efikasno ubija bakterije, virusе i gljivice pa može u startu sprečiti dalji razvoj bolesti. Ukoliko do bolesti ipak dođe, opet će pomoći beli luk jer je snažan antibiotik, olakšava iskašljavanje i izbacivanje sluzi.

Beli luk poseduje lekovita svojstva kako u svežem, tako i u kuvenom obliku a važno je znati da se protiv parazita, gljivica, virusa i bakterija preporučuje upotreba svežeg belog luka. U kuvenom obliku daje najbolje rezultate za zaštitu krvnih sudova, protiv infarkta i tromboze, dok se ukišljen beli luk preporučuje kao zaštita od raka.

Beli luk, limun i med protiv starenja

PRIPREMA: Sitno samleti 10 glavica belog luka pa dobro pomešati sa 1 kg meda i sokom od 10 limuna. Nasuti u staklenu posudu, poklopiti i ostaviti da odstoji 8-10 dana. Nakon toga dva puta dnevno, pre obroka, uzimati po jednu kašiku mešavine.

Ova mešavina belog luka, limuna i meda usporava proces starenja organizma.

KAKO SE LEČITI PRIRODOM?

Delotvornije od hemije

Priroda leči sve

Kamilica i limun za mršavljenje

Uveče treba uzeti jednu manju teglu i sipati u nju jednu punu kašiću cvetova kamilice i dve kriške limuna. Ovo preliti sa pola čaše prokljucale vode. Teglu odmah dobro zatvoriti i uviti u vuneni šal. Ujutru procediti tečnost i pitи u malim gulnjajima, pre jela, u šest malih porcija.

Za jačanje imuniteta

Uzmite 4 čaše kefira i 150 grama kuvene i mlevene bundeve. Sve dobro izmešajte, pa dodajte kašiku prirodnog meda. Dobićete odličan napitak koji izvanredno deluje na organe za varenje i jača imunitet celog организма.

Brazilski lek protiv nazeba

Izrendajte pola jabuke i pola glavice crnog luka, pa dodajte kašiku meda. Ovo je popularno sredstvo u Brazilu, protiv nazeba.

Smesa za jačanje organizma i uspostavljanje dobre hormonske slike

Sameljite (najbolje je u mašini za mlevenje mesa) 1 čašu suvih

kajsija, 1 čašu suvog grožđa, 1 čašu suvih smokvi, 1 čašu suvih šljiva bez koštice i 1 čašu oraha. Dodajte sok 2 limuna, i 1 čašu meda. Sve dobro izmešajte i držite u frižideru. Ujutru pre doručka obavezno treba pojesti jednu kašiku ove smese.

Preporučuje se svim osobama kojima je potreban oporavak, kao i ženama koje žele da zatrudne.

Protiv tumora

- Treba jesti što češće kašu od heljde, ona čisti organizam od tumora.

- Nabaviti cvet krompira i kuvarski čaj. On leči onkološke bolesti. Čaj se priprema na sledeći način: tri kašike cvetova krompira staviti u teglu i preliti sa 1,5 čašom vrele vode. Poklopiti. Neka odstoji poklopljeno 3 sata. Piti 3 puta dnevno po pola čaše ovog čaja.

- Japanske pečurke šitake zovu likvidatori tumora. Kažu da onaj ko bar mesec dana godišnje svakodnevno jede šitake ne može da ima nikakav tumor! Možete ih kupiti sušene, pa ih sameljite u mlinu za kafu i jedite po jednu punu kašiću ujutru.

- Nabavite koren čička (*arctium lappa*) i pijte čaj sa medom. Normalizuje metabolizam i čisti organizam od tumora.

Blagovorne japanske pečurke

DA LI STE ZNALI?

Lubenica izvor likopena

Kao i svaki drugi antioksidans - ali snažnije od ostalih - likopen sprečava nastanak karcinoma i to karcinoma kože, prostate, dojke, materice i želuca. I to nije sve. Likopen povoljno utiče na zdravlje srca, poboljšava memoriju i jača imuni sistem

Kao što većina ljudi zna, lubenica je odlično sredstvo za ispiranje mokraćnih puteva, zbog visokog sadržaja vode. Ali to nije sve što možemo očekivati od ovog ukusnog povrća. Ona nam može pomoći da se oslobođimo viška kilograma, jer savršeno utoljava glad a pri tom spada u niskokalorične namirnice (30 kCal / 100 g).

Lubenica sazревa u vrelim letnjim danima kada nam je i najpotrebitije osvezenje takve vrste. Ona okrepljuje i otklanja letnju vrtoglavicu zbog niskog krvnog pritiska, koja se tada javlja kod mnogih osoba usled gubitka tecnosti u organizmu i uporednog sirenja krvnih sudova.

Lubenica se naročito preporučuje kao sredstvo za čišćenje bubrega i detoksifikaciju čitavog organizma.

Ono što je veoma važno, jeste da lubenica sadrži jednu jako korišnu supstancu, a to je likopen. Antioksidansi se nalaze u mnogim naminirnicama i ima ih više vrsta. Neki od njih imaju snažnije dejstvo, kao što je na primer beta-karoten iz grupe karotenoida, dok su drugi slabiji. Crveni karotenoid likopen se smatra najjačim antioksidansom i najviše ga ima u ljusici od paradajza, zatim u lubenici, pa u crvenom grejpfrutu. Likopen našoј koži pruža čak četiri puta snažniju zaštitu od

Lubenica: slatka i lekovita

UV zračenja, nego sto to čini beta-karoten, koji je po tome stekao ogromnu popularnost, dok je likopen nepravedno zapostavljen.

Kao i svaki drugi antioksidans - ali snažnije od ostalih - likopen sprečava nastanak karcinoma i to pretežno: karcinoma kože, prostate, dojke, materice i želuca. I to nije sve. Likopen povoljno utiče na zdravlje srca, poboljšava memoriju i jača imuni sistem.

Pored likopena u lubenici se kriju još dva izuzetno snažna i širim masama mnogo poznatija

antioksidansa: vitamin C i beta-karoten.

Beta-karoten je biljni pigment koji biljkama daje crvenu boju a unosom u naš organizam pretvara se u vitamin A. To znači da je lubenica korisna za očuvanje zdravila očiju, kože i sluznice. Zdravstvene prednosti vitamina C su već svima dobro poznate.

Lubenica u sebi sadrži i mineralne materije (gvožđe, kalijum, cink...). Pricu o lubenici započeli smo sa vodom, pa da i to preciziramo, dakle u njoj se nalazi najmanje 90% vode.

BAČINCI • SLOBODAN LAZAROV, POLJOPRIVREDNIK

Profita nema, ali radim iz navike

- Osim ratarstva, dosta obavljam i uslužnih delatnosti, mada je sada toga sve manje. Sve je teže naplatiti jer ljudi nemaju para, a mi koji vršimo usluge imamo troškove koji nisu zanemarljivi, pre svega za gorivo, koje moramo odmah da platimo – priča o poslu kojim se bavi poljoprivrednik Slobodan Lazarov

Poljoprivrednik iz Bačinaca **Slobodan Lazarov** obrađuje 25 hektara zemlje, od čega je samo osam jutara njegovo vlasništvo, dok ostatak uzima u arendu. S obzirom da je u poslednjih par godina zakupnina zemljišta postala veoma visoka, kaže da se ovaj posao sve manje isplati, te da se radi bez neke zarade, odnosno da se jedna ista svota novca stalno vrti u krug, a da je taj fond iz godine u godinu sve manji.

Kako živeti od usluga

- Trenutno na zemlji koju obrađujem imam deset hektara pod šećernom repom, dok sam osam jutara zasejao kukuružom. Do ove godine sam se dosta bavio i detelinom, ali sam odustao zbog velike najezde miševa koji su mi pojeli ne samo detelinu nego i pšenicu, repu i soju. Najveći deo onoga što proizvedem prodam, a samo jedan mali deo ostavim za svoje potrebe, jer imam nešto malo svinja koje tovim. Osim ratarstva, dosta obavljam uslužnih delatnosti, mada je sada toga sve manje. Ranije sam vadio repu tako da mi je sada ostala ta linija za repu, a trenutno vršim baliranje za dve tri jake firme, od kojih je jedna kozara „Beokapra“ iz Kukujevaca, za koju upravo ovih dana vršim baliranje slame. Takođe, radim i za firmu „Altom“ iz Šida koja pravi lepljive trake i za koju isporučujem ba-

Slobodan Lazarov, poljoprivrednik iz Bačinaca

liranu soju. Mislim da su usluge do ove godine bile koliko toliko isplativ posao, ali sada se sve to promenilo. Sve je teže naplatiti jer ljudi nemaju para, a mi koji vršimo usluge imamo naše troškove koji nisu zanemarljivi, pre svega za gorivo, a to moramo odmah da platimo – priča o poslu kojim se bavi poljoprivrednik Slobodan Lazarov iz Bačinaca.

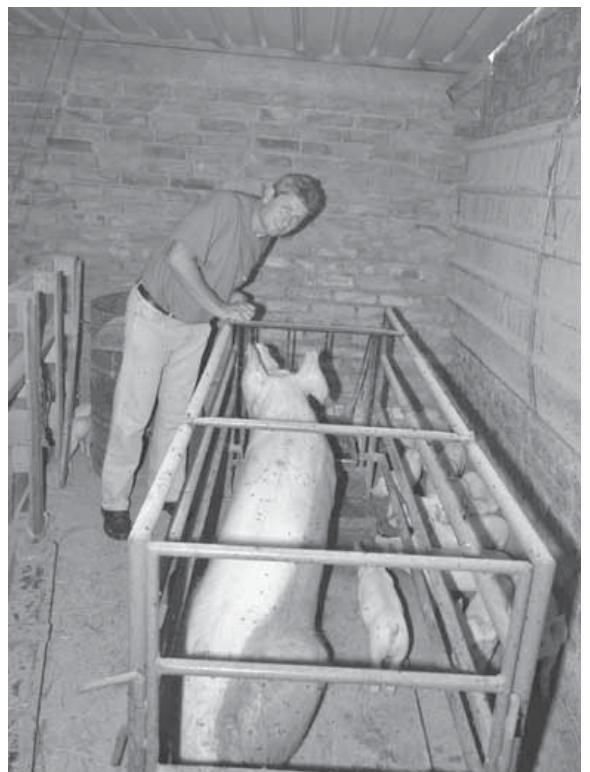
Sumorne prognoze

Od mehanizacije koja mu je potrebna za ratarstvo, poseduje gotovo sve što mu je neophodno: tri

traktora, prikolice, presu za baliranje... Kaže da se nekada od poljoprivrede moglo mnogo bolje živeti, da su seljaci ranijih godina bili mnogo bogatiji nego što su sad i dodaje:

- Recimo, ja sam 30 godina ustanopno svakog leta sa porodicom išao na more, a prvi put prošle godine da nisam otisao, kao što neću ni ove. Ne verujem da će za nas doći neka bolja vremena. Možda nekad i hoće, ali mi tada nećemo više biti živi. Ja sam pre neki dan napunio 50 godina i vidim da iz godine u godinu ide sve gore, odnosno da svaka

prošla godina bude bolja od ove tekuće. Zato sve više gubim volju da radim, jer em nemam neku zarađu em ne vidim nekog pomaka na bolje u oblasti poljoprivede. Dražava umesto da pomaže nama sitnim proizvođačima, ona daje olakšice onima koji imaju veliki kapital i novac, a ubija nas male poljoprivrednike. A nisu svesni da smo upravo mitaj jezičak na vragi koja pokazuje da li će ostati ovako kako jeste u poljoprivedi ili će prevagnuti pa otici na dole, jer ka gore sigurno neće sve dok su ovakvi uslovi. Mislim da ima dosta onih seljaka koji će otici na dole, ako ih država ne pomogne i u tome i jeste najveći problem. Čak i državnu zemlju u zakup ne mogu da dobiju sitni poljoprivrednici nego samo oni koji uzimaju ogromne površine

Slobodan u svom svinjcu

zemlje koju zatim dele međusobno. Zato ja radim iz neke ustaljene navike, a ne zbog profita, jer njega više i nema.

S. M. – M. M.

KUTAK ZA PČELARE

Varoa, uzročnik svih nedaća

Avgust je mesec kada se završava medobranje i počinje žestoka borba da se iz pčelinje zajednice odstrani uzročnik svih nedaća u pčelinjoj zajednici, a to je varoa

Piše: Živan Radaković

„Sremskoj poljoprivredi“ je uvedena i rubrika namenjena držaocima pčela, tako da će oni sada biti u prilici da dođu do korisnih informacija i saznanja o trenutnoj problematiki u ostvarivanju savremenih principa pčelarenja na našem pašnom području, bez obzira da li su ili nisu članovi našeg Društva pčelara „Jovan Živanović“ iz Sremske Mitrovice. U ovom prvom nastavku, bavimo se problemima i redosledom njihovog rešavanja, kako bi se u ovoj katastrofalnoj godini za pčelarstvo barem sačuvala pčelinje zajednice za narednu pčelarsku sezonu koja upravo počinje ovog meseca.

Avgust je mesec kada se završava medobranje i počinje žestoka borba da se iz pčelinje zajednice odstrane uzročnici svih nedaća u pčelinjoj zajednici, a to je **varoa**. To znači da odmah po završetku medobranja i povratku u zimovnik, poskidamo medišne nastavke i iste na adekvatan način uskladištimo i obezbedimo dobru ventilaciju između svakog rama i na taj način spremimo da moljac uništi izgradženo sače, a potom pristupiti detaljnom pregledu plodišnog dela košnice obraćajući posebnu pažnju na: količinu pčela, površinu legla, količinu

Varoa je prirodni neprijatelj pčela
i razmeštaj hrane i polena i naravno stepen zaraženosti varoom.

Nakon pregleda vršimo potrebno preuređenje plodišnog dela kako bi smo stvorili što povoljnije uslove za pripremu i zimovanje pčela, a zatim donosimo odluku na osnovu uvida u stepen zaraženosti varoom kako i sa kojim sredstvom da tretiramo pčelinju zajednicu.

Izbor lekova

Naravno sa se ovde treba opredeliti sa lekovima koji su trenutno registrovani na našem tržištu strogo se pridržavajući upustva kooji smo uz lek dobili. Tržište na nudi lekove sa kratkim i sa dugim tretmanom, a

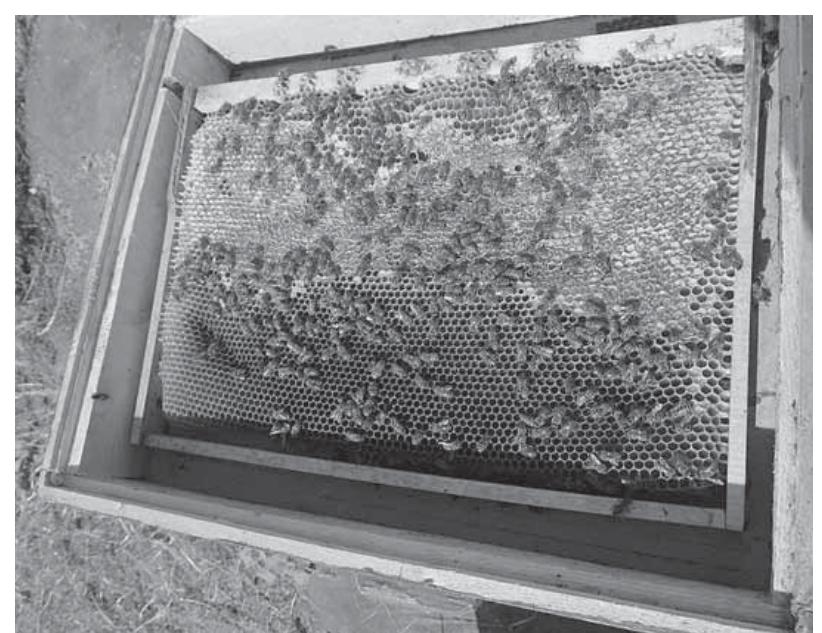
na nama je da se opredelim šta da primenimo.

Ako koristimo lekove kratkoročnog delovanja 3-4 dana onda moramo ponoviti tretmane na svaka 3 dana sve dok se ne poklopi perio od 25 dana, a potom obaviti kontrolni pregled sa nekim drugim sredstvom kako bi se dobila stvarna slika uspeha obavljenog tretmana, u koliko i dalje imamo prisustvo varoe moramo ponoviti ceo ciklus. Kod preparata sa dugim vremenom tretiranja kakav je Apiguard i Arguistras postavlja se pva pašteta još krajem jula pa za dve nedelje druga i nakon dve nedelje je kontrolni pregled nakon koga bi varoa trebala biti svedena na minimum.

Slična je situacija i kod primene traka Arguistras-ja jer ova navedena duga tretmana daju zadovoljavajuće rezultate, bar tako tvrde članovi našeg Društva. Nakon primene bilo koga od predočenih tetmana radimo zimski tretman kada nestane legla u košnici - Oksalnom kiselinom čime sezadaje završni udarac varoi.

Prihrana sirupom

Naredni zadatak pčelara je da ukoliko u košnici nema dovoljno uskladištenog i poklopiljenog meda

Pristupiti detaljnogm pregledu plodišnog dela košnice

i polena, a iz prirode nema unosa, mora se pristupiti prihrani sirupom u odnosu 1-1 i to obilnim obrocima 3-5 litara sve dok se ne stvari zaliha od 15-20 kilograma meda u svakoj zajednici. Ovo je važno uraditi što prije da bi sirup preradile pčele koje neće negovati zimko leglo, znači do kraja avgusta.

Sada je pravo vreme da se društva koja su ostala bez matice ili spo-

je ili im se obezbedi mlada testirana matica, a to uraditi i sa onim društva sa čijim radom matice nismo zadovoljni.

Za sada toliko dragi pčelari. Čitate „Sremsku poljoprivodu“ i „Pčelar“ i dodite u naše Društvo da se zajedno izborimo sa nedaćama koje nam je ova godina donela sa željom da se ista nikada više ne ponovi.

Kukuruzni plamenac u semenskom kukuruzu

U lovi imaga kukuruznog plamena (*Ostrinia nubilalis*) na svetlosnim lovnim lampama u Indiji i Buđanovcima su u svakodnevnom porastu, a maksimum leta II generacije očekujemo u narednim danima s obzirom da se približavamo sumi temperature na kojoj je ova štetočina u prethodnoj godini imala svoj maksimum. (2013. god. Buđanovci 1134 DD; Indija 1181 DD).

Trenutna suma akumulisanih stepen dana iznosi:

- lokalitet Buđanovci **984,05 DD**
- lokalitet Indija **1053 DD**

Redovnim vizuelnim pregledom **semenskog kukuruza** (lokalitet Irig/Kudoš, hibrid NS 640) registrujemo značajno povećanje broja položenih jajnih legala II generacije kukuruznog plamena kao i povećanje broja ispljenih jaja.

Preporuka za II tretman za kukuruznog plamena je data 29.07., kada je i dostignut prag štetnosti (10% napadnutih biljaka u mercantilnom i semenskom kukuruzu, odnosno 5% biljaka u kukuruzu šećercu), ali zbog nemogućnosti obavljanja tretmana na nekim parcelama, zbog obilnih padavina, podsećamo proizvođače da tretman izvedu čim se stvore uslovi za ulazak u parcelu nekim od navedenih insekticida:

- **Coragen 20 SC** (a.m. hlorantraniliprol) 0,1-0,15 l/ha;
- **Ampligo 150 SC** (a.m. hlorantraniliprol + lambda cihalotrin) 0,25 l/ha;
- **Avaunt 15-EC** (a.m. indoksikarb) 0,25 l/ha.

Zaštita vinove loze u avgustu mesecu

U zavisnosti od sorte i ekspozicije terena u više regiona vinova loza se nalazi od faze početak šarka (italijanski rizling, rajnski rizling) do faze šarka i odrvenjavanja lastara (sorte beli burgundac, muskat ottonel, muskat hamburg, šardone, šaska i dr.).

Intenzivno sazrevanje jajnih legala i početak piljenja larvi kukuruznog plamena

(tabela 1).

Godina	Datum max leta	CDD od 01.01. za max leta
2012	28.07.	1266
2013	04.08. 15.08.	1215 1421

U zasadima su prisutni simptomi plamenjače (*Plasmopara viticola*) posebno na najmlađem lišču vršnih lastara a kod neadekvatno štićenih vinograda došlo je do potpunog propadanja roda. U ovom periodu se u cilju zaštite grozdova preporučuje primena fungicida na bazi bakra (Funguran OH 0,1-0,4% ili Blue bordon 1,5% ili Cuprozin 35 WP i dr.) koji utiču na jačanje pokožice bobica

i pospešuju proces odrvenjavanja lastara. Za zaštitu grozdova protiv patogena prouzrokočača pepelnice preporučuje se primena fungicida na bazi sumpora. Primena ovih fungicida se preporučuje kod sorti kod kojih je do berbe ostalo mesec dana jer je njihova karenca 21-28 dana.

Zbog učestalih padavina neophodna je zaštita grozdova protiv patogena prouzrokočača sive truleži (*Botrytis cinerea*). Vremenski period između tretmana ne treba da bude veći od 10 dana. Mogu se primeniti neki od sledećih fungicida:

- Teldor 500SC (fenfeksamid) 0,1% - karenca 7 dana za stonе sorte i 21 dana za vinske sorte ili
- Cantus (boskalid) od 1 do 1,2kg/ha - karenca 28 dana ili
- Switch 62,5 WG (ciprodoxinil+flu-doksonil) 0,6-0,8kg/ha - karenca 28 dana

Pepljasti grožđani moljac je u ovom momentu u niskoj brojnosti na feromonskim klopkama. U narednom periodu sa povećanjem temperaturi i stabilizacijom vremena očekuje se intenzivan let treće generacije. Trenutna akumulacija topote iznosi 1114 CDD od 01.01. a u tabeli je dat prikaz leta prethodnih godina (tabela 1).

Larva moljca kupusa

Dinamika ulova leptira na svetlosnim lovnim lampama:

Datum	Buđanovci	Indija
29.07.	217	446
30.07.	382	594
31.07.	346	797
01.08.	317	922
02.08.	334	1170
03.08.	547	1299
04.08.	638	1941

- **Talstar 10 EC** (a.m. bifentrin) 0,05%, karenca 28 dana ili
- **Abastate** (a.m. abamektin) 0,1%, karenca 14 dana, aplikacija u jutarnjim ili večernjim temperaturom kada su niže temperature ili
- **Envidor** (a.m. spirodiklofen) 0,06%, karenca 14 dana.

Prilikom izbora akaricida voditi računa o karenici preparata.

Kupusni moljac (*Plutella maculipennis*)

Na području delovanja RC Leskovac vizuelnim pregledom useva kupusa (fenofaza prema skali BBCH 41) registrovane su larve moljca kupusa (*Plutella maculipennis*) (1-2 larve po biljci),

Tek ispljene larve se nalaze na naličju listova, izgrizaju lisno tkivo do gornjeg epidermisa pri čemu prave tzv. „prozorčice“. Pri jačem napadu dolazi do golobrsta, kada ostaje samo glavni nerv na biljci.

Pragovi štetnosti za kupusnog moljca su:

- 20% napadnutih biljaka – kupus u fazi kotiledona,
- 30% napadnutih biljaka – pre formiranja glavice,
- 15% napadnutih biljaka – formiranje glavice,
- 5% napadnutih biljaka – popunjavanje glavice.

Preporučuje se proizvođačima kupusa pregled biljaka na prisustvo ove štetočine i po postizanju praga štetnosti primena nekog insekticida:

- Mavrik EW (a.m. tau-fluvalinat), u količini 0,3 l/ha,
- Lamdex 5 CS (a.m. lambda-cihalotrin), u količini 0,2-0,3 l/ha,
- Sumi-Alfa 5 EW (a.m. esfenvalerat), u količini 0,15-0,20 l/ha.

Šarak bobica sorte muskat hamburg

Dinamika polaganja jajnih legala (na 300 pregledanih biljaka):

Datum	biljke sa novopolozenim jajnim leglima	ukupan broj biljaka sa novopolozenim jajnim leglima	biljke sa ispljenim jajnim leglima	biljke sa parazitiranim jajnim leglima
18.07.	0 biljaka (0%)	0 biljaka (0%)	0 biljaka (0%)	0 biljaka (0%)
21.07.	5 biljaka (1,67%)	5 biljaka (1,67%)	0 biljaka (0%)	0 biljaka (0%)
24.07.	11 biljaka (3,67%)	16 biljaka (5,34%)	0 biljaka (0%)	0 biljaka (0%)
29.07.	21 biljka (7%)	35 biljaka (11,67%)	5 biljaka (1,67%)	2 biljke (0,67%)
04.08.	44 biljke (14,67%)	79 biljaka (26,34%)	16 biljaka (5,33%)	7 biljaka (2,33%)

Mineralna ishrana biljaka

Različiti nivoi obezbeđenosti zemljišta hranivima, utiču različito na potrebe biljaka, a samim time i na pravilan izbor mineralnih đubriva. Upravo iz tog razloga hemijska analiza plodnosti zemljišta se mora uraditi pre početka bilo koje biljne proizvodnje i primene mineralnih đubriva

Mineralna ishrana biljaka je oblast koja proučava kako biljke usvajaju, raspoređuju, metabolisu i koriste mineralna hraniva. Esencijalni (biogeni) elementi u biljnim tkivima su oni elementi bez kojih biljka ne može da završi svoj životni ciklus, čija je uloga u biljnog metabolizmu jasno definisana i ne može biti zamjenjena ni sa jednim drugim elementom.

Podela esencijalnih elemenata koji su prisutni u biljnim tkivima, uglavnom se svodi na makroelemente, mikroelemente i na korisne elemente. Makroelementi (C, H, O, N, P, K, Ca, Mg i S) se usvajaju u većim količinama u odnosu na druge elemente. Mikroelementi (Fe, B, Mn, Cu, ZN, Mg, Cl i Ni) se u biljnim tkivima nalaze u manjim koncentracijama. Korisni elementi kao što su Co, Na, Si, Al i Se nisu neophodni za rast i razvoj biljaka ali mogu u pojedinim stresnim uslovima sredine, mogu biti veoma korisni za život biljke. Suštinski, podela na makro i mikro elemente, svodi se samo na količinu koje biljke usvoje, a ne na važnost koju ovi elementi imaju u biljnog metabolizmu, tako da se može reći da su svi oni podjednako važni i neophodni za život biljaka.

Mineralna ishrana biljaka je veoma složena problematika koja podrazumejava poznavanje procesa biljne ishrane i poznavanje ponašanja hraniva u zemljištu. Na usvajanje mineralnih elemenata utiču: toplojni, vazdušni i vodni režim zemljišta, pH vrednost zemljišta, apsolutna količina i odnos hranljivih elemenata u zemljišnom rastvoru, antagonizam jona i korenov sistem biljaka. Ukoliko mineralna hraniva nisu prisutna u dovoljnoj količini u zemljištu, biljke ispoljavaju vizuelne simptome nedostatka. Oni mogu nastati i usled delovanja nekih drugih stresnih faktora tokom porasta biljaka. Često se koriste sledeći termini kojima se definiše status ishranjenosti biljaka.

1. Nedostatak - kada je koncentracija nekog od elemenata toliko niska da su vidljivi specifični simptomi nedostatka ili njihov nizak nivo direktno ugrožava visinu prinosa

2. Kritičan nivo - pri ovoj koncentraciji hraniva u biljnim tkivima, na visinu prinosa se može uticati prihranom. Ovaj kritičan nivo varira u zavisnosti od biljne vrste, a najčešće se konstatiše analizom biljnih tkiva (folijarna dijagnostika), obzirom da simptomi nedostatka nisu vidljivi i biljke bez većih poremećaja formiraju određen prinos.

3. Optimalan nivo - pri ovoj koncentraciji hraniva u biljnim tkivima biljke ostvaruju maksimalne prinose najboljeg kvaliteta, a dodate količine hraniva putem đubriva ne utiču na njihov nivo.

4. Višak ili toksičnost - kada je koncentracija esencijalnih ili drugih elemenata u biljnim tkivima toliko da smanjuje porast biljaka i visinu prinosa. U nihovom ekstremnom višku, pored pojave toksičnih simptoma kod nekih elemenata, dolazi i do debalansa u ishrani drugim elementima zbog međusobnog antagonizma.

Različiti nivoi obezbeđenosti zemljišta hranivima, utiču različito na potrebe biljaka, a samim time i na pravilan izbor mineralnih đubriva. Upravo iz tog razloga hemijska analiza plodnosti zemljišta se mora uraditi pre početka bilo koje biljne proizvodnje i primene mineralnih đubriva. Usled nesprovođenja kontrole plodnosti zemljišta u praksi je čest slučaj nekontrolisane i prekomerne upotrebe pojedinih mineralnih đubriva koja dovodi do zasićavanja i degradacije plodnosti zemljišta, što vodi smanjenju kvaliteta i visine prinosa.

Autor: **Vladan Trandafilović**, dipl.ing.

Izvor: www.psss.rs

Nekontrolisana upotreba mineralnih đubriva smanjuje kvalitet i visinu prinosa

ZANIMLJIVOSTI

JOŠ JEDNA DOBRA VEST ZA LJUBITELJE KAFE

Kafa štiti vid?

Poslednjih nekoliko godina naučnici neprestano nastavljaju otkrivati prednosti kafe na zdravlje čovekovog organizma.

Najnovije istraživanje na temu kafe, objavljeno u časopisu Journal of Agricultural and Food Chemistry, otkriva da konzumacija kafe može zaštiti zdravlje očiju i smanjiti rizik od pogoršanja vida, pa čak i sleplja.

Svi već znamo da je glavni sastojak kafe kofein, stimulans koji daje kavi moć da brzo podigne nivo energije. No, ovim istraživanjem su naučnici ustanovili da kafa sadrži i antioksidante koji su povezani sa brojnim prednostima za zdravlje, uključujući gubitak suvišnih kilograma i smanjenje krvnog pritiska.

Naučnici su sprovedli istraživanje na laboratorijskim miševima. Otkrili su da spojevi kafe mogu zaštiti retinu, tanki sloj koji se nalazi na zadnjem delu oka i sačinjen je od stanica osjetljivih na svetlost i odgovornih za percepцију vizuelnih informacija.

Američki naučnici objašnjavaju da je retina jedan od najaktivnijih metaboličkih vrsta tkiva i da prima kiseonik mnogo brže od bilo kojih drugih vrsta tkiva, uključujući čak i tkiva mozga.

Još se ne zna ima li kafa jednak učinak i na zdravlje očiju ljudi, kao kod miševa

Naučnici su testirali antioksidante iz kafe na retini laboratorijskih miševa i ustanovili su da štite retinu od oštećenja. Prethodna istraživanja su pokazala da povećanje unosa kafe štiti zdravlje jetre i da kafa može da smanji rizik od nastanka raka prostate.

Rezultati ovog istraživanja su preliminarni i potrebno je sproveсти ocenjivanje spoljnih stručnih saradnika, a istraživanje je takođe potrebno i nastaviti kako bi se ustanovilo ima li kafa jednak učinak i na zdravlje očiju kod ljudi. Izvor: centarzdravlja.rs

Vremenska prognoza

Prema prognoziranim vrednostima, u narednom 10-dnevnom periodu, na većem delu teritorije Srbije preovladavaće jako do ekstremno vlažni uslovi, dok će u

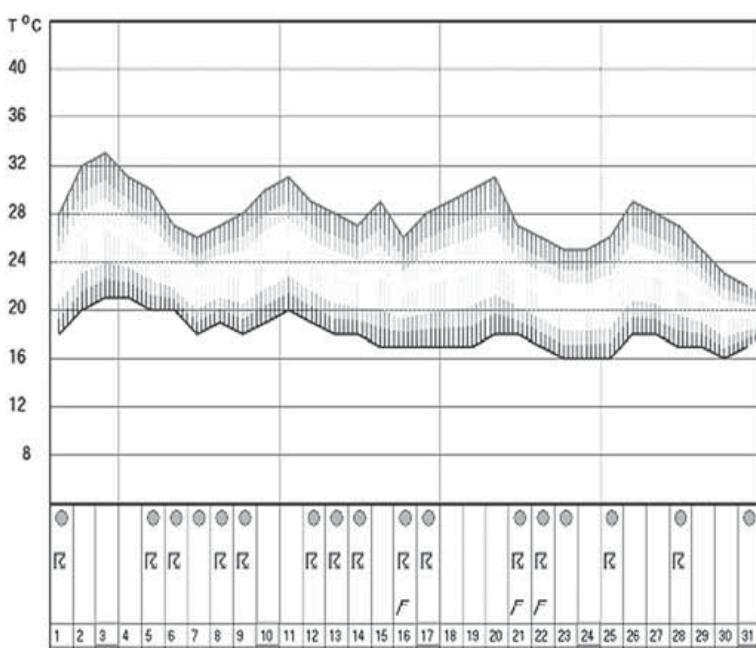
delovima severozapadne Srbije biti normalni uslovi vlažnosti.

U isto vreme, agrometeorologzi upozoravaju da su promenljivi i

nestabilni vremenski uslovi tokom protekle sedmice pogodovali razvoju biljnih bolesti i štetočina tako da je neophodna primena adekvatnih mera i nege zaštite.

Na usevu kukuruza povećan je broj položenih jajnih legala kukuruznog plamenca druge generacije, a na soji su registrovani simptomi plamenjače.

Prognoza vremena do kraja avgusta

Promet roba na Produktnoj berzi

od 28. jula do 1. avgusta 2014.

Najvažnije iz protekle nedelje:

- Pad cene kukuruza
- Stabilna cena pšenice
- Pad cene soje
- Dešavanja na svetskim berzama

Za nama je još jedna nedelja intenzivnog trgovanja na organizovanom robno-berzanskom tržištu u Novom Sadu. I pored blagog pada ukupnog nedeljnog količinskog obima prometa za 5,27%, odnosno smanjenja ukupne dinarske vrednosti zaključenih berzanskih transakcija za 4,94%, u odnosu na prethodnu nedelju, ostvareni nedeljni obim trgovanja od 3.415 tona, ukupne vrednosti 70.724.000,00 dinara i dalje je znatno iznad godišnjeg proseka.

U strukturi prometa bili su zastupljeni pšenica, kukuruz, soja i stočni jelčam. Pšenicom se najviše trgovalo i to u ukupnoj količini od 1.475 tona, po prosečnoj nedeljnoj ceni od 19,01 din/kg (17,28 din/kg, bez PDV-a), što potvrđuje cenovnu stabilnost hlebnog zrana s obzirom da je cena nepromenjena u odnosu na prethodnu nedelju.

Istovremeno, tržiste kukuruza je ove nedelje, sa stanovišta cenovnih promena, bilo veoma dinamično. Pro-

metovano je ukupno 1.450 tona žutog zrna. Početkom nedelje startovalo se sa najnižom cenom ovog artikla u poslednjih pola godine od 14,80 din/kg, bez PDV-a. Međutim već sredinom nedelje, tražnja za kukuruzom je pozitivno reagovala na novostvorene izvozne kalkulativne potencijale, čime je i cena od sredine do kraja nedelje sukcesivno rasla do nivoa od današnjih 15,20 din/kg, bez PDV-a. Ipak trend rasta cene u odnosu na početak nedelje nije mogao da spreči pad ponderisane ovonedenjene cene kukuruza od 16,45 din/kg (14,96 din/kg, bez PDV-a), za 2,66%, u odnosu na prošlu nedelju.

Sa tržišta soje, svakako je najinteresantniji podatak o berzanskom trgovaju sojom novog roda ("na zeleno"), u količini od 300 tona, sa ugovorenim terminom isporuke septembar-oktobar, po ceni od 38,48 din/kg (34,98 din/kg, bez PDV-a), što odgovara ugovorenoj ceni od 300 evra za tonu, bez PDV-a,

Pregled zaključenih i ponuđenih količina, kao i dijapazon zaključenih i ponuđenih cena poljoprivrednih proizvoda tokom protekle nedelje, dati su u sledećoj tabeli:

ROBA	PONUЂENA KOLIЧINA (t)	CENA PONUДЕ DIN/KG SA PDV-OM	ZAKLJUЧENA KOLIЧINA (t)	ZAKLJUЧENA CENA DIN/KG SA PDV-OM	PROMENA U ODНОШУ НА PRETHODNU NEDELJU
Kukuruz, rod 2013.	900	16,28-16,72	900	16,28-16,72	-2,66%
Kukuruz, rod 2014. (odložena isporuka)	550	16,61-16,72	550	16,61-16,72	-
Pšenica, rod 2014.	1.625	18,70-19,03	1.125	18,70-19,03	-0,10%
Pšenica, rod 2014. (gratis lager)	350	19,03	350	19,03	-
Soja, rod 2013.	90	58,30-58,63	90	58,30-58,63	-1,36%
Soja, rod 2014.	300	38,48	300	38,48	-2,83%
Jelčam, rod 2014. (spособан за stočnu hranu)	100	18,92-19,03	100	18,92-19,03	-0,88%

PRODEX

Blagi pad nedeljnih cena kukuruza i soje, direktno su uticali na minimalni pad indeksne vrednosti PRODEX-a. Ovaj berzanski indeks se

krajem nedelje zaustavio na nivou od 205,39 indeksnih poena, što je za 0,17 indeksnih poena niže nego prošlog petka.

po zvaničnom kursu NBS. Istovremeno sojom prošlogodišnjeg roda trgovano je u količini od 90 tona, po ceni od 58,42 din/kg (53,11 din/kg, bez PDV-a), što je

za 1,36% niže nego prethodne nedelje.

Od ostalih poljoprivrednih proizvoda trgovano je još samo ječmom nameњenom stočnoj hrani, u količini od 100

tona, po prosečnoj ceni od 18,98 din/kg (17,25 din/kg, bez PDV-a), što je za minimalnih 0,88% više nego prošle nedelje.

Cene poljoprivrednih proizvoda u protekloj nedelji na vodećim robnim berzama su bile sledeće:

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP SEPTEMBAR 2014.					
	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	peta
Pšenica	197,69 \$/t	196,44 \$/t	191,07 \$/t	193,72 \$/t	194,82 \$/t
Kukuruz	142,91 \$/t	144,72 \$/t	142,28 \$/t	142,36 \$/t	140,55 \$/t

Rast očekivanja o boljem rodu pšenice je uticao na pad cene ove žitarice tokom ove nedelje na berzi u Čikagu. Naročito su pogodni izveštaji o žetvi iz crnomorskog regiona. Procenjuje se da će u Rusiji biti požnjeveno od 50 do 60 mil. t. pšenice, a u Ukrajini od 21 do 22 miliona tona.

Cena kukuruza je bila pod uticajem zabrinutosti oko vremenskih uslova na Srednjem zapadu u SAD-u. Nedeljni izveštaj o stanju useva je pokazao da je došlo do neznatnog pada procene, a 75% useva je ocenjeno kao dobro/odlično, što je i dalje iznad sezonskog proseka i značajno

iznad prošlogodišnjih 63%, što dodatno spušta cenu fjučrsa.

U odnosu na prethodnu nedelju cena fjučersa na pšenicu je poskupela za 0,30%, dok je fjučers na kukuruz pojeftinyo za 1,22%.

BUDIMPEŠTA	
PŠENICA	KUKURUZ
161,63 EUR/t (futures avg 14)	128,86 EUR/t (futures nov 14)

EURONEXT PARIZ	
PŠENICA	KUKURUZ
170,50 EUR/t (futures nov 14)	162,25 EUR/t (futures avg 14)

Trgovci u EU pomno prate izveštaje o žetvi kako bi evidentirali eventualne probleme oko kvaliteta, naročito u francuskoj i nemačkoj gde se beleže obilne padavine. Zvanične procene su da će u EU biti požnjeveno 137,5 mil. tona pšenice.

Inače je cena fjučersa na pšenicu zbog sezonskog pritiska ponude u obilnog rodu u Parizu pala za 5,80%, dok je u Budimpešti pad iznosio 1,31. Kukuruz je u Parizu poskupeo za 2,21%, za razliku od Budimpešte gde je zabeležen pad od 2,61%.

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP					
	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	peta
Soja, zrno, avg 14	445,42 \$/t	454,31 \$/t	450,63 \$/t	448,43 \$/t	449,90 \$/t
Sojina sačma, avg 14	398,00 \$/t	402,80 \$/t	395,40 \$/t	387,60 \$/t	391,30 \$/t

Kretanje cene fjučersa na soju je takođe bilo pod znatnim uticajem vremenskih uslova na američkom Srednjem Zapadu. Prvobitno su početkom nedelje suvo vreme i nedostatak vlage u zemljишtu, uz povećanu potražnju iz Kine, vodili cenu na gore, da

bi najavljenе padavine i pad temperature u ostatku nedelje oborili cenu ove uljarice. Usevi soje u SAD-u su na 71% površina ocenjeni kao dobiti/odlični, što je pad za 2 procentna poena, ali je i dalje značajno iznad proplogodišnjih 63%.

Cena soje je tokom nedelje oscilirala, da bi na kraju, u odnosu na kraj prešle nedelje, zabeležila rast cene za 1,41%. Za razliku od soje, fjučers na sojinu sačmu je pojeftinyo za 1,01%.

E-mail: nsberza@eunet.rs,
internet sajt: www.proberza.co.rs
INFO SLUŽBA
021/443-413 od 7₃₀ do 14₃₀

SPONZOR	
	Francuski hibridi kukuruza i suncokreta
Limagrain d.o.o.	
21000 Novi Sad, Radnička 30a	
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789	
miroslav.sidor@limagrain.com	
branimir.alivojovic@limagrain.com	
www.limagrain.rs	

MALI OGLASI

POLJOPRIVREDNA MEHANIZACIJA

- Prodajem berač Zmaj 222 '86 godište 060/025-81-41.
- Prodajem IMT 560 novi tip i plug dvobrazni Lemind Leskovac. Tel: 064/40-62-990.
- Kupujem prikolicu za rasturanje stajnaka 022/630-459.
- Prodajem trobrazni plug 14 coli. Tel: 064/70-11-181.
- Prodajem traktor ferguson 533 ekstra stanje povoljno, kamion mercedes 813 pre par dana registrovan i kamion zastavu 650. Tel: 066/92-76-783.
- Prodajem samohodnu vadilicu za šećernu repu sa prednjom vučom u ispravnom stanju. Tel: 063/776-58-04.
- Prodajem berač eko 3500 garažiran, prvi vlasnik. Tel: 064/46-157-39.
- Prodajem jednoredni berač slovenački i levator za istovar kukuza 9 m. Tel: 714-544.
- Prodajem pneumatsku sejalicu za kukuruz i dve krave sa teladima od 14 i 28 dana. Tel: 064/12-52-950.
- Prodajem IMT 560 novi tip i plug dvobrazni „Lemind“ leskovac Tel: 064/40-62-990.
- Prodajem kombajn Zmaj 142 85. god. u odlicnom stanju ili menjam za kombajn Zmaj Dania 3600. Tel: 022/715 406.
- Prodajem kombajn Zmaj 142 ispravan cena po dogovoru. Tel: 064/862-34-53.

- Prodajem John Deere kombajn 1075 H4; širina hedera 4,9 metara, bunker 5 tona, 5 slatomresa, hidropogon, sečka, klima. Cena: dogovor. Tel: 064/700-58-75.
- Prodajem traktor New Holland, kabina, sečka, kosa 3 metra. Tel: 022/630-872.
- Prodajem traktor 542 bez kabine, drljaču trokrilnu i tanjiraču sa 20 diskova, berač dvoredni Zmaj i plugove. Tel: 063/1945-478.
- Prodajem traktor Toma Vinković, 18 KS, tanjiraču i levator. Tel: 022/2741-219, 064/3685-247.
- Prodajem traktor IMT 565 i berač za kukuruz Zmaj 214s. Tel: 063/802-18-41.
- Prodajem traktor Belorus 52 sa prednjom vučom. Cena 1.500 E. Tel: 022/669-147.

- Prodajem traktor 5011, prskalica RAU 330 litara, plug dvobrazni na pomeranje, špartač IMT dvoredni, grablje Šempeter 220, drljača 4 krila i levator 9 metara. Tel: 064/315-91-18
- Prodajem frezu sa priključcima. Tel: 022/2741-029.
- Prodajem motokultivator IMT 506. 022/2741-258, 065/4033-077.
- Kupujem traktore, kombajne, berače, prikolice i svu priključnu poljoprivrednu mehanizaciju. Marka i stanje nebitno. Tel: 061/6931-066.
- Prodajem traktor Belorus 82, 93. god., 3600 sati u dobrom stanju, setvospremač odžački, plug trobrazni obrtač i plug dvobrazni leskovački. Tel: 022/711-988.
- Prodajem kombajn Zmaj 142 za žito i soju, 84. god., garažiran Tel: 022/650-262, 065/5898-811.
- Prodajem traktor T-40, prvi vlasnik. Tel: 064/5060-956.
- Prodajem Torpedo 4006, Dajc motor. Tel: 062/449-341.
- Prodajem traktor Massey Ferguson 65 u dobrom stanju. Tel: 064/9652-270.
- Prodajem traktore John Deere 4020 i Massey Ferguson 175. Tel: 022/670-150.
- Prodajem traktor Massey Ferguson 690. Tel: 064/2408-550.
- Prodajem kombajn Đuro Đaković. Tel: 063/1094-235.
- Prodajem Belorusa, zmajevku 7 t, špartač IMT 4 reda, pneumatske mašnine, 2 setvospremača, plug, levator, cisterna za osoku 300 litara i zrno soje Balkan. Tel: 022/664-772, 064/0650-157.
- Prodajem kombajn Zmaj univerzal u dobrom stanju. Tel: 064/281-96-29.
- Prodajem traktor Belarus 820 u odličnom stanju, 1999. godište i odžački krunjač, pogon struja i kardan, kapacitet 5 t na čas. Tel: 064/4-333-528.
- Prodajem traktor Torpedo 75 bez prednje vuče. Tel: 065/418-74-00.

- Prodajem traktor Ursus 904b. Tel: 022/718-340.
- traktor Torpedo rx120 KS i tanjiraču Ferocop 28 diskova, vučena. Tel: 022/682-057.
- Prodajem kombajn Zmaj Univerzal u dobrom stanju, može zamena. Tel: 064/281-96-29.
- Prodajem žitni kombajn Zmaj Univerzal. Tel: 064/33-11-825.
- Prodajem traktor Torpedo RX-120 KS i tanjiraču Ferocop 28 diskova, vučena. Tel: 022/682-057.
- Prodajem kombajn Claas Mega 204 sa heđerom 510m, adapter za kukuruz 5 redi, roto secka original Claas i adaptacija za sunčokret. Tel: 063/7767-828.
- Kupujem traktore IMT 533 i 539 do 1.000 evra. Tel: 066/9585-171.
- Prodajem traktor Zetor 5011, prskalica RAU 330 litara, plug dvobrazni na pomeranje, špartač IMT dvoredni, grablje Šempeter 220, drljača 4 krila, levator 9 metara. Tel: 064/315-91-18.
- Prodajem dvoredni vučeni kombajn za repu i pastrnak "klajne" i šestoredni špartač za repu i soju. Tel: 063/569-417.
- Prodajem traktor Torpedo 9006 i tanjiraču nošenu, 32 diska. Tel: 063/855-44-23.
- Prodajem traktor torpedo 9006 1985. godište sa prednjom vučom, pomoćnom hidraulikom, registrovan, zadnje gume nove. Tel: 063/591-716.

OPREMA

- Kupujem jednoredni silažni kombajn. Tel: 063/886-96-58.
- Prodajem krunjač za kukuruz sa sopstvenim pogonom transporterom za čokove. Kapacitet 8 t. na čas. Tel: 064/171-96-86.
- Kupujem laktofriz zapremine 200 litara. Tel: 064/457-45-65.
- Na prodaju ventilator za tovilišta veliki. Tel: 064/52-46-422.
- Prodajem korpu za tr. stočarku, drljače, jedna ima valjke, špediter, krunjač, autoprikolicu, plug, a kupujem dubravinu prikolicu. Tel: 063/870-30-14.

Prodajem John Deere kombajn 1075 H4; širina hedera 4,9 metara, bunker 5 tona, 5 slatomresa, hidropogon, sečka, klima. Cena: dogovor. Tel: 064/700-58-75

- Prodajem delove za trimer vilager, nov prsluk za nošenje trimera i kraljicu peć u odlicnom stanju. Tel: 063/434-232.
- Prodajem presu za tvrdo baliranje Z-224 i berač ZMAJ 222. Tel: 064/701-11-81.
- Prodajem špediter prikolicu tonu ipo za traktor u odlicnom stanju. Tel: 063-733-07-12.
- Prodajem ventilator veliki za velike staje svinje štale i druge objekte monofazni a može i trifazni i kamin staklo napred u odlicnom stanju. Tel: 064/392-96-77.
- Prodajem prikolicu erdevicku 5 t. Zmajevu 6 t. kamionku 12 t. IMT 4 špartač. Tel: 064/150-54-96.
- Prodajem Lifam levator za kukuruz 8m. Tel: 064/2071-138.
- Prodajem komušaljku i levator (za kukuruz). Tel: 063/8104-720.
- Prodajem špartač, 4 reda sa kutijama. Tel: 065/4274-996.

Prodajem krunjač ručni, tučani. Tel: 022/685-081, 064/4615-799

- Prodajem berač jednoredni Eko 3500 SIP. Tel: 065/585-05-70.
- Prodajem špediter "Dubrava" 2,5 t i prikolicu 3 t. Tel: 022/487-018.
- Prodajem špartače 2 i 4 reda IMT i autoprikolicu. Tel: 064/8599-612.
- Kupujem traktore, kombajne, berače, adapttere, prikolice, sečiće i drugu poljoprivrednu mehanizaciju. Stanje nebitno. Tel: 061/6931-066.
- Prodajem špartač 6 redi Oltov, plug 10 radi IMT, drljaču 4 krila i rem za bikove i svinje na točkovima. Tel: 022/2733-173.
- Prodajem rotacionu kosačicu 1,65. Tel: 022/666-148.

PRETPLATITE SE!!!

Godišnja pretplata 1.500,00 dinara

Svakog drugog petka na Vašu adresu
Novine za savremenu poljoprivrodu

Nazovite smesta

615-200

Prodajemo univerzalni selektor za čišćenje zrna i semena svih poljoprivrednih kultura, cveća i ukrasnog bilja.

Tel: 063/8334-064 i 063/589-780

- Prodajem berač Zmaj 222, 1986. godište i kombajn Zmaj 142 sa žitom i kukuruznom varijantom. Tel: 060/025-81-41.
- Prodajem levator za kukuruz 9 m. Broj: 063/269-53-30.
- Prodajem prikolicu Zmaj sitni rol, RAU drljača četiri krila, vučeni rasipač 3 t, prednja vuča od Rakovice 130 ztf. Tel: 064/335-12-75.
- Prodajem 2 novi IMT kabine za 542 i 577, dve gume za traktor rekordove pol 14-28, ovršenu zob i baliranu slamu. Tel: 022/660-481.
- Prodajem berač EKO 3500, slovenački, jednoredni. Tel: 065/585-05-70.
- Prodajem motokultivator IMT 506 i rakiju šljivovicu. Tel: 022/2741-258.

- Prodajem plac 7 ari u Laćarku, ulica Karađorđeva u građevinskoj zoni, cena 6.000 evra. Tel: 063/369-208
- Prodajem lepu modernu kuću kompletno završenu u Laćarku ulica Sremska na placu od 150 ari , cena po dogovoru. Tel: 063/369-208
- Prodajem četvorosobnu kuću od čvrstog materijala u Sremskoj Mitrovici , ukrnjižena 1/1, cena 19.000 evra. Tel: 061/65-28-757
- Prodajem vojnjacki i bagrenjak u vikend naselju Mutualju, iznad Besenova. Tel.: 060/303-72-72.
- Izdajem lokal namesten, pogodnost za polj. apoteku. Klenje, Svetog Save 24. Tel: 064/37-436-36.
- Prodajem bagrenjak 25 ari potec Česmin do. Tel: 743-333.

Prodajem vikendicu sa šljivicom u Krčedinu sa pogledom na Dunav (vikend zona). Plac 42 ari, 220 stabala šljiva 12 godina stare, asfalt put, trofazna struja. Cena 20.000 evra.
Mob: 063/592-235

- Prodajem kuću u Novoj Binguli, površina 16 ari. Tel: 065/27-53-919.
- Izdajem jednosoban namešten stan u centru odmah useljiv. Tel: 069/324-28-79 i 639-351.
- Izdajem apartman u strogom centru Sremske Mitrovice ful namešten i izdajem namešteni kuću uži centar Mitrovice. Tel: 625-380 i 063/7793-172.
- Izdajem ekstra nov namešten stan Kralja Petra, prvi sprat, dve terase, klima, KTV, CG garaža. Tel: 621-520 i 064/419-80-93
- Izdajem komforntnu zasebnu sobu sa upotrebljom kuhinje u blizini bolnice i medicinske škole. Tel: 063/346-489.
- Izdajem namešten stan u centru Sremske Mitrovice. Tel: 064/803-53-60.
- Izdajem nameštenu sobu za učenike i učenice, CG naselje Matije Hudži. Tel: 623-591 i 065/610-98-15.
- Izdajem jednosoban namešten stan u naselju Kamenjar. Tel: 064/345-33-48.
- Izdajem namešten dvosoban stan kod Sportskog centra. Tel: 060/17-00-545.
- Prodajem stan, naselje Orao, cena 16.000 evra mogući dogovor. Tel: 061/65-28-757.
- Prodajem jedno jutro zemlje na Radinačkom putu, između Grgurevaca i Vrbareuz asfalt leva strana od Grgurevaca. Tel: 064/127-29-23.
- Prodajem plac (8.005 m2) sa kućom, objektima i isputom za koze, vinogradom, voćnjakom i livadom na Lipovaču kod Šida (prilaz sa 3 strane), ili menjam za kuću u Erdeviku. Dogovor. **SMS/Tel: 064/1629-737**
- Prodajem vikendicu u Fruškoj gori 20 ari , ukrnjižena. Tel: 063/166-18-50.
- Izdajem dvosobnu konforntnu kuću za stovanje učenicama blizu Bolnice. Tel: 064/340-26-21.
- Prodajem dve kuće na jednom placu, u Sremskoj Mitrovici, Blok B. Tel: 625-985
- Prodajem kuću na Crvenoj Česmi u Sremskoj Mitrovici hitno i povoljno. Tel: 069/617-722.
- Izdajem sobu sa upotrebljom kuhinje i kupatila devojkama ili učenicama u Sremskoj Mitrovici. Tel: 064/4757-391 i 063/766-86-33.
- Izdajem vikendicu na moru u vidu apartmana 50m od mora. Tel: 066/434-021
- Prodajem plac u Laćarku sa temeljem i svom potrebnom dokumentacijom ulica Savska. Tel: 064/024-5270
- Prodajem ekstra sredenukuću 72m2 naselje Nikola Tesla, ekstra lokacija. Tel: 060/615-0415
- Prodajem kuću 120m2 u Laćarku, 4 sobe, 2 kupatila, garaža, dvorište, bašta, pvc stolarija, KTV, internet, telefon, grijanje na gas u svim prostorijama, 1/1 bez tereta. Tel: 061/291-96-47 , lea_mamina@live.co.uk

MANĐELOS • U POSETI DOMAĆINSTVU DUŠKA MILOŠEVIĆA

Selo, to je - rad!

Sa 12 hektara od oca nasleđene zemlje, Milošević spada u srednje manđeloške posednike, među kojima ima onih koji rade preko 100 hektara, kao i onih koji svoje potrebe nastoje da zadovolje sa jednim hektarom. Zemlju u arendi nema jer, objašnjava, nema dovoljno finansijskih sredstava, a nedostaje mu i čvrsta politička veza na koju se, radi dolaska do državne zemlje, paori sve više oslanjaju

Manđelošanin Duško Milošević čitav svoj život proveo je na zemlji. Na njoj je, kako kaže odraстао, tu je dočekao momačke dane i kako kaže, na njoj planira da ostari. Život na selu mu prija i onda kada svoj rad ne može da naplati. Teško bi se menjao sa „onima u gradu“ koji i sami sve češće ističu kako bi se rado menjali sa „paorskim gazzama“. Ipak, priča nam Duško kojeg smo posetili protekle srede, malo ko se usudio da na selo dođe i svoje hvale o lepoti seoskog života stavi na probu.

- Ona stara „selo hvali, a u gradu živi“ još jednom je našla svoju potverdu. Život na selu jeste lep, ali nije lak. Tu nema odmora, nema pauza, nema neću i ne mogu. Tempo i vreme rada određuju vremenske prilike i potrebe zemlje, voćnjaka ili stoke. Život na selu je i da tako kažem, prijav život i onaj kome smetaju jači mirisi nema šta da traži van grada. Selo nije lep voćnjak, velika dvorišta, široke kapije, ukrašeni gonkovi. To je pre svega rad i stalna brig. Ko to ne može da shvati, ne treba da „hvali“ selo, priča Duško.

A da je selo zaista rad, svedoči i podatak da pored svojih 12 hektara zemlje na kojima uzgaja pšenicu, kukuruz i detelinu, Duško Milošević ima i 40 komada ovaca, 11 koza, 20 jagnjaca i 7 jarića. Radi, kako kaže, od jutra do mraka i tako 365 dana u godini.

Poljoprivreda u službi obrazovanja

Sa 12 hektara od oca nasleđene zemlje, Milošević spada u srednje manđeloške posednike, među kojima ima onih koji rade preko 100 hektara, kao i onih koji svoje potrebe nastoje da zadovolje sa jednim hektarom. Zemlju u arendi nema jer, objašnjava, nema dovoljno finansijskih sredstava, a nedostaje mu i čvrsta politička veza na koju se, radi dolaska do državne zemlje, paori sve više oslanjaju.

- Ako bi se desilo da dođem do nekog većeg novca, možda bih i povećao obim posla. Kako sada stvari stoje, od toga nema ništa. Teško je danas opstati kada si manji ili srednji I kada nemaš jake veze pa da, kako se to kod nas u Sremu radi, za male pare uzmem državnu zemlju pojačajući naše paorima papreno naplaćujem. Sa druge strane, tu je I pitanje mehanizacije. U mom slučaju, a tu nisam ni mnogo bolji ni mnogo gori od većine drugih poljoprivrednika, mehanizacija je da tako kažem već punoletna. Međutim, iskren da budem ne planiram da ulažem u mehanizaciju, jer sve što radim mogu i sa ovim što imam. Živim sa majkom, imam tri kćeri tako da novac koji zaradim od poljoprivredne ulazem u njihovo obrazovanje, pri-

Duško Milošević

ča Milošević i dodaje: - Žene obično teže ostaju na zemlji, ali ko zna, ako vreme bude teško, ako se od škole ne bude moglo živeti, možda će se neka i vratiti njivi. Ako tako bude onda ćemo ulagati više, ako ja ne budem mogao, to će uraditi one same, ali trenutno nemam preke potrebe za ulaganjem u mehanizaciju.

Kada žito podbac...

Prateći nepovoljne ovogodišnje trendove, ni Manđelošani nisu izašli zadovoljni iz žetve tim pre što je zahvaljujući padavinama i bolestima rod žita znatno opao. Gubitak u Duškovom slučaju iznosi čak pedeset odsto, što je iznad proseka Mandelosa i Srema.

- Kada žito podbac, teško da ima šta gore. Sejao sam naše seme „Simonidu“ koja se pokazala vrlo netolerantna na rđu koja je, kako sam čuo, došla iz Afrike. Generalno svi su u Mandelosu loše prošli, a ja spadam u grupu onih koji su imali veći podbacaj, mada nikao nije mnogo bolje prošao i tvrdim da je samo pitanje ko će iskreno da prizna gubitak. Sa druge strane, nevolja je i u tome što ovakvo stanje sa žitom neće posebno uticati na cenu, barem ne u pozitivnom smislu kao što bi bio red, jer kod nas odavno nema pravog tržišta i sve se svodi kako mi paori sa razlogom verujemo, na dogovore nekolicine krupnih igrača za koje sumnjam da su proizvođači, ali verujem da su trgovci. Možete to zvati tajkunima, uvozničko-izvoznički lobi, kako god vam je volja, ali poenta je ista. Dogovori se stvaraju mimo volje i potrebe ne samo proizvođača, paora, nego i same države koja će morati na nađe načina da se izbori sa takvom praksom, naravno ako misli da krene napred, jasan je Milošević.

Za razliku od žita, objašnjava naš

Svojim radom pokriva ishranu stoke

Pulin ovce čuva

domaćin, kukuruz je u odličnoj kondiciji, pa se tako, ako ga ne udare led ili grad, mogu očekivati odlični prinosi.

- Pored mogućih padavina, jednu od većih opasnosti po kukuruz trenutno predstavljaju i miševi. Ova godina im izgleda odgovara, ima ih jako puno, biće da su i gladni pa je na poljima u toku prava invazija. Kad god izadem na strnjiku, na kukuružište, to je neverovatna slika. Trujemo mi to koliko god možemo, ali ne vredi. Strah je veliki da bi mogli da napadnu i soju što bi bila posebna šteta jer je i soja odlično rodila, priča Duško.

Lakše je sa ovcama nego sa ljudima

U Mandelosu trenutno ima oko šest stada ovaca koja broje od desetak do stotinu ovaca. I mada ih je nekada bilo mnogo više, ovo selo spada u mali broj onih koja su uspela da sačuvaju svoje ovčarstvo, tako da Manđelošani i danas sa ponosom ističu da nema fruškogorskog sela koje ima više ovaca od njih.

- Stočarstvo je, barem kada je moja porodica u pitanju, uvek išlo uz ratarstvo. Imali smo ranije i krave, ali sam pre desetak godina odustao od njih. Nedavno sam zapatio koze, jer sam primetio da su kozje mleko

i sir trenutno popularni. Dobio sam ih na poček pa ćemo videti kako će se posao razvijati. „Živih novaca“ nemam, kao uostalom i najveći broj naših paora, pa se nadam da će mi se isplatiti, da ču vratiti novac i krenuti u koliko toliko čistu zaradu.

Generalno govoreći, spašava me to što mogu stoku da izvedem na ispašu, a da nije tako, da moram recimo da ih držim stalno na jaslama, mislim da bih brzo napustio taj posao, bez obzira na porodičnu tradiciju. Malo paša, malo ratarstvo, pa se pokrijem, objašnjava Duško.

Mislio je naš domaćin, kako sam ističe, da se posveti i svinjogradstvu ali je, smatra, na vreme od toga odustao. „Živog novca“ nema, a onaj ko bez velikih ulaganja misli da počne da drži svinje, bolje je da u taj posao ni ne ulazi.

- Što sam više sa ovcama, da budem iskren, sve mi je bolje. To mi nekad dode i kao opuštanje, odlična prilika da zaboravim na gomilu drugih problema. Radio sam ja I u državnim firmama dugo, pa sam sve to ostavio i u potpunosti se posvetio zemlji. Pravo da kažem, više ne znam ni kako bih sa ljudima. Ispostavlja se sve češće da je lakše sa ovcama raditi i dogovarati se nego sa ljudima. Nije to ni lak posao, ali sam se tu

pronašao, imam svoja dva pulina pomagača i za mene nema brige, priča kroz smešak Duško.

Pobediti sebe

Kao i najveći deo naših paora, i Duško Milošević smatra da bi država morala mnogo više pažnje da posveti poljoprivredi koja svakako predstavlja najefikasnije sredstvo za izlazak iz križe. Na tom putu, neophodno je uvesti jasnije paritetne, pomoći oko plasmana robe, boriti se protiv neproizvođača koji shodno svojim interesima oblikuju cenu robe i naravno, ograničiti uvoz.

Sa svoje strane, smatra vredni Manđelošanin, paori bi trebali da učine sve kako bi savladali svoju malodruštvenost, razjedinjenost i tromost. Posebno oni sitniji koji su za tržište često nevidljivi.

- Vremena su takva da je malim proizvođačima kojih ima najviše sve teže da opstanu. Tu zapravo upadamo u slepu ulicu jer sa jedne strane mi smo svi svesni problema koje imamo, svesni smo da se možemo nečemu višem nadati samo ako se udržimo, jer tako ćemo imati i veću i bogatiju ponudu, pa samim tim i kvalitetniju, a sa druge strane niko u suštini ništa ne radi da bi se udržali i te nade, planove i mogućnosti realizovali. Mnogo su se ljudi nadali poslednjih godina, mnogo su se razočarali i to ne jednom, tako da možda i to utiče na pasivnost koja je evidentna. Verujem da bi i mi ovčari koji imaju u Mandelosu mogli da se udržimo u zadrugu ili bilo koje slično udrženje, kako bi lakinje izšla na tržište i ponudili više robe. Oni ljudi koji imaju preko 100 ovaca obično nisu zainteresovani za ovakav vid saradnje, a mi mali smo prepusteni sebi da se snalazimo ko kako zna. U takvoj situaciji, trebala bi da se angažuje država, da pokrene inicijative za udrživanje i da nam da znak da možemo uspeti, da nećemo biti izigrani i razočarani, smatra Duško i zaključuje: - Mi znamo da radimo i ono što nam nedostaje jeste preduzetnički duh. Tu nam treba pomoći, a ko bi to mogao bolje od države koja čitava počiva na poljoprivredi.

S. Lapčević
Foto: M. Mileusnić

Koze na poček, zarada kad stigne